

CSALÁDI SZÓ

2023 KARÁCSONY

Karácsony

Az év végén jön a három ember,
A Szeptember, November, December.
A Szeptember volt, aki jött legelőbb,
Jött és elvitte a nyári időt.
Azután November látogatott,
Hozott magával, havat és fagyot.
Jött a December, a még hidegebb,
Ránk eresztette a zordon telet.
Neki talán ezt is megbocsátom,
Kedves ajándéka a Karácsony,
Mikor összejön újra a család,
Gyermekek, unokák, dédunokák.
Remélem hinni, hogy Te is látod,
Ezt a pillanatnyi boldogságot.
Én is látom megfáradt szememmel,
Köszönöm a Karácsonyt, December.

L.M.s.

2003.12.

CSILLAGRUHÁS KARÁCSONY

Csillagruhás Karácsony,
álomfenyőfás Ének,
fényed, hangod szívekbe
sebeket miért éget?

Mondd, miért olyan távol
amit közel szeretnénk,
s látni kezdő szemünkbe
sötétlik máris esténk?

Miért: bár lobbansz, eljössz,
nem vagy közöttünk mégsem
csillagszépség, Karácsony,
hitünk egy messzeségben?

Már minden kihűlt illem,
szerep, színpad, csak forma,
s nézünk ruhádról hulló
csalóka csillagokra.

Miért lemondó érzés:
fényed, hangod csak álom,
s holnap már ébredés sír
csillagtalan ruhádon?

Ó, szívsebző Karácsony,
mindig úgy vagy hogy nem vagy,
bár látszat-boldogságot
sejtet az otthonablak.

Miért játszol, kegyetlen
Szeretet, szívvel, vággyal,
csillagokkal, - s az Ember
egyetlen Csillagával?

Lelkes Miklós

Halottak Napja

Kérdezlek Téged, aki halott vagy,
Tudják-e vajon azt a halottak,
Hogy a mai nap Halottak Napja,
Örül-e, ki a virágot kapja?
Az élők ma szánnak néhány percet,
Arra is akit már elfeledtek.,
De esetleg eszükbe jut néha
És a mécsest is meggyújtják még ma.
Ha a bánat szívből megszökött,
Már csak virág és mécses. Semmi több.
De én mindennap Veled vagyok,
Hurcolom magammal a bánatot.
A bánatból jutott nekem elég.
Urnád előtt virág. A mécses ég.

Mécses

Jaj, most itt van amit nem akartam,
Egy urna fátyollal letakartan.
Fehér urna, előtte virágok
És ég a mécses, nézem a lángot.
Az urnában por, tested elégett,
Elégett és Te voltál a mécses.
Te mécses voltál és én áldozat.
Halottak napja van, szomorú nap.

L.M.s.

2003.11.

Őszi vers

Bágyadt, szürke színe van az égnek,
A kályha mellett csak üldögélek.
Mélázok, békét hagynak a versek,
Most nem kell, hogy rímeket keressek.
Most olyan unott vagyok és álmos,
Minek is nyúlnék a ceruzához?
Az ablakon át nézem a fákat,
Ahogyan szürke permetben áznak.
Egyszerre belül valamit érzek,
Valami aludt, most újra éled.
Látok egy fekete, csupasz ágat,
Levelei lent a földön áznak.
Sajnálom a halott leveleket,
A szomorú eső rájuk csepeg
És elszomorodok én is tőle,
Lám mégiscsak egy vers lett belőle.

Kék árnyak

Közel az est, lassan vége a mának,
Nézem, kint kékszínű árnyak szállnak.
Ó, vigyetek magatokkal engem,
Ne üljek itt ilyen szárnyszegetten.
Elérjük talán ott fent az eget,
De vigyázzatok, le ne ejtsetek.
Szállnak, szállnak, semmit sem mondanak,
Már messze vannak, véget ért a nap.
Lebegnek valahol a magasban,
Én meg itt lent magamra maradtam.

L.M.s.

2003,10.

Őszi hangulat

Felhőrojtok lógnak az őszi égről
És lobognak a rohanó széltől
Lecsöpög belőlük a szomorúság.
Lehangoló ez az őszi világ.
Múltból előcsalogatott álmok
Sem úzik el ezt a szomorúságot.
Elunják magukat, visszabújnak,
A világ szürke tócsákba fullad.
Emléke is eltűnik a nyárnak,
Ülök és nem tudom mit csináljak.
Ásítózom, lehet hogy hiba,
Ilyen az őszi melankólia.

Fáradtság

Járom a folyosót, a szobákat,
Néha már minden, még ez is fáraszt.
Mindig valamit meg kell keresnem,
Előfordul, hogy közben lefekszem.
Olyan jól esik egy kis pihenés,
De már felkelni az pedig nehéz.
Nehéz, de felfigyelek egy hangra:
Ne hagyd el magad és ugorj talpra.
Ugrok, ha ugrásnak nevezhetem,
A feltápáskodás ugrás nekem.

L.M.s.

2003.10.

Régi fénykép

Egy fiókban valamit keresve
Sárguló fénykép akadt kezembe.
Ismerős alak, talán én voltam
Egy valamikor volt ifjúkorban.
Tükörbe néztem. Ez nem én vagyok.
Kit mutat? Rokon? Talán már halott.
Eltűnt már régen a múltba esve,
Már nincs és csak én vagyok helyette.
Nézem az arcot, nincsenek ráncok,
Ismerősök talán a vonások.
Tükröt nézem, talán eltorzultak?
Ki is vagy te? Faggatom a múltat.
Igen, te vagy. Te jártál előttem
És csak bámulod mi lett belőlem!
Ki is vagy te? Rokonom, elődöm?
Nem kérdezem, ezzel kár törődnöm.
Nem is nézek rád, behunyom szemem.
A régi fényképet visszateszem.

Piros ruhás lány

A falon kép. Lány piros ruhában,
Akit valaha naponta láttam.
Naponta láttam hatvanhét évig,
Életünket együtt éltük végig.
Most is látom, ha magamba nézek,
Szemem nem látja, csak azt a képet.

L.M.s.

2003.10.

Töprengés

Bent a szobában ülök egymagam,
A fejem üres, gondolattalan.
Az ablakon át a kertre nézek,
Hová az ősz festett tarka képet
És ahonnan a hűvösebb szelek
Kilopták már a nyári meleget.
Talán sokáig elég lett volna,
A könnyelmű nyár eltékozolta.
Nincs bennem gondolat, elszállt a kedv,
Valami mégis mocomogni kezd.
Elmúlt a nyár, megjött az őszi.
Van ami elmúlik, van ami jó,
Valaminek mindig van ideje,
Mindennek van vége és kezdete.
Mi is az idő? És lehet végtelen,
Ha nem történik többé semmi sem?
És akkor az időt mivel mérik?
De ezt már nem is gondolom végig,
Mert olyan nehéz ez a gondolat,
Ereszkezik is már az alkonyat.
Ilyesmin töprengök és ez rám vall.
Foglalkozhatnék már inkább mással.
Nem jut eszembe okosabb dolog,
Ezért egy kicsit elbóbiskolok.

L.M.s.

2003.10.

Panasz

Üldögéltem a sötét szobában,
Lehet, hogy közben elszundikáltam,
De beszűrődött egy kevéske fény,
Így láttam, egy egérke ült elém.
Közönséges, szürke egérke volt,
De meglepődtem, hozzám szónokolt:
Régóta akarok hozzád jönni.
Nem vagyunk kevesebb mint a többi,
A világban élő állatfajta,
Legfeljebb kisebbek, mint a macska.
És a szemrehányás dőlt belőle,
- Nem tudtam kitérni sem előle. –
Tudom, hogy a macskádat kedveled
És nem kedvenceid az egerek,
Mert az emberek a hízelgőnek
Persze mindig csak jobban bedőlnek.
Te a macskádat szelídnek tartod,
De rejtegeti az éles karmot,
Voltaképpen gonosz, ádáz állat,
Amikor teheti reánk támad
És vérszomjasan legyilkol minket,
Fene vinné el a macskát. Mindet.
Ezt akartam elmondani neked
Most a macskádat dédelgetheted.
Körülnéztem. Az egér nincs sehol.
A szobában homály és csend honol.

L.M.s.

2003.10.

Evangélium

Ha tudtam kihímezni a sok virágot,
Hajtani búzát, tölteni forrásvizet,
Hagytam az erszényeket kapják mások
Az üres mulattatók a csekkeket.

Ha tudtam hintáztatni a tengereket,
Megreszelni karmait a csillagoknak,
Aranyozni vitorlát, boronálni vizet
És meghagytam nektek a kunyhóitokat.

Ha tudtam összefonni mind a szellőket,
Barnítani kart, fehéríteni kenyeret,
Megkékíteni tollait a fenyőknek,
A templomaitokat meghagytam nektek

És létrehoztam minden városotoknak,
A földeknek és az óceánoknak,
Madaraknak, szíveknek és daloknak,
Egyetlen lapját az evangéliumnak.

Írta: Luc Henri Gihoul
Franciából fordította: L.M.s.

2003.10.

Tavaszi

Mikor a fűzfák forrásához visszajössz
Egyedül e bánattal, egyedül édes
Emlékekkel éjfélnél a hátam mögött,
Olyan íze lesz a távolról jött szélnek
És ismeretlen madár tépi a fényt el,
Mint dalol a telt azúr és olyan fáradt,
A szerelemben engem közelebb érzel
Mint kigyúlt testem első tavaszának.

Mint ismeretlen sziget a szélben leszek
Csendesen a halálban, pusztá gyökerek,
Karjaid ívében hasonló mozdulat,
Mikor egyedül e tavasz felé haladsz.

Éji esőben a könnyeknek íze lesz
És értem születő könnyeid csendesek,
Pálmánál magasabb, testednél édesebb.

Írta: Henri Cornélius
Franciából fordította: L.M.s.

2003.10.

A sóhaj

Egy sóhaj korcsolyázott éjjel a jégen
és szerelemről, örömről álmódott.
Ez a város szélén volt, ahol hófehéren
a városszéli házak csillogtak ott.

Egy leányka felé szállott a gondolata
és felhevülten ott maradt megállva.
A jégpálya az meg elolvadt alatta –
és elsüllyedt, többé senki sem látta.

Kecske és cigányhal

Halak énekelnek esti imádságot,
a vadkecske pedig csodálkozva áll ott.

A vadkecske nézi szakállát lengetve
úgy mintha csak egy tudós mágiszter lenne.

Nem érti meg, hogy a halak mit dalolnak,
de olyan kedvesen cseng, hát inkább hallgat .

A halak majd álomba merültek legott,
a vadkecske meg tünődve elballagott.

Írta: Christian Morgenstern
Németből fordította: L.M.s.

2003.10.

Birtok

Nekem nincs, ezt tudom magam,
A gondolat nem nyugtalan
És a lelkemben nem marad,
Minden pillanat kedvező,
A sors az engem szerető,
Alapjában élvezni hagy.

* * *

A lélegzetben kétféle kegy:
Szívod a levegőt, kiengeded;
Azt szorongatja, felüdíti ezt;
Csodálatos az élet és vegyes.
Köszöntöd Istent, ha nyom tégedet,
Köszönöd neki, ha elengedett.

* * *

A mámor persze kell mindenkinek!
Ifjúság bor helyett igyon vizet;
Öreg iszik, ifjú legyen újra,
Az erénynek oly csodás az útja.
A gondot a kedves élet hozza,
Gondot törni a szőlő dolga.

* * *

Az örökségem oly távol és dicső!
Az idő a birtokom, a földem az idő.

* * *

A szenvedély árja fut rohanva,
A kemény földet le nem győzheti.
Költői gyöngyét partjára veti
És ez már az életnek haszna.

A verseket írta: Johann Wolfgang Goethe
Németből fordította: L.M.s.

2003.08.

ŐSZI KÖVEKEN

Őszben volt-nyár hullámszik vissza rám:
végtelennek udvarló óceán,
melyről azt hittem egykor, hogy marad,
s megcsalt piros, utazó pillanat.

Fecskék tűzdelte égő kék felett
el-elszálltak mosolygó istenek
és szóltak: - Ember! Nézz lelkünkbe már!
Az öröklét? A legrosszabb halál!

Nem hittem nékik akkor még, de most
más múltat látok, könnytől csillagost,
melyben, bár felszállt isten, pillanat,
öröm-mélyben bánat volt, hallgatag.

Anyám nincs itt. Apám fájdalma él,
s az Érthetetlen egyre csak mesél
és egyre inkább költő, mint magam:
csupán kételye és bánata van,

meg szavai, e görnyedt szellemek,
kérdéznek bár, de nincsen felelet,
s tudom miért, ó, nagyonis tudom! -
lélek és szó ott bolyong tévúton.

Most fáj az ősz, hullt nyár, eltűnt hazám,
fényszerető egykori óceán,
s az a csaló piros gyönyör, szabad, -
szívtől-szívig utazó pillanat.

Lelkes Miklós

TŰNŐDÉS, ŐSSZEL

Azt kérdezed tőlem: mi is a lét?
Pusztuló szépség, fénytűs messzeség,

angyalszárny-selymen suhanó pokol,
melyben csillagsor ragyog, haldokol.

Közelség is, de szívet megsebez.
Még öröm-sebben is csak bánat ez.

A lét? Elmúlás. Hazád is, ha van,
akkor sincs benne, maradsz hontalan.

Mi is a lét? Az, ha idegenül
az idegekben rossz törvény feszül,

s míg elforognak ámított szemek, -
ítélnek, ölnek ördögistenek.

Mi is a lét? Egy pillanat, ha vár,
már ott a másik, utakat bezár,

hoz tavaszodnak virágos fagyot,
csendet, melyben haldokló csillagok.

Piros levél hunyorgó alkonyán
a Létről írok. Akár Ő, Apám,

kinek szintén csak tűnődés maradt,
hideg házban áttetsző pillanat,

üvegidő, melyből, bár könny perreg,
előjönnek felejthetetlenek:

Nagyszülei, - s Anyám, mint hajdanán,
volt ég-idők szíromláng-hajnalán...

Az én időm is már üvegidő,
pillanata távozon érkező,

s bár meglátom a múlton, léten át
mitől s miért vakul meg a világ,

ez mit sem ér, meg nem gyógyíthatom:
ki segíthet haldokló csillagon?

Eltűnődöm. Üvegidő alatt
könnycsepp remeg, volt-létben ottmaradt,

s kigyúl Érted, anyai Nagymamám.
Úgy szerettél, mint senki sem talán!

Veszt, s nyer ki szeret, minden délkörön.
Minden szeretet könnycseppes öröm.

E versből most könnycsepp sor hull elém:
Téged idéz késő őszi-költemény.

Halottak napi ima

Nehéz a fekete márvány
mi sírhalmodat fedi.
Olyan nehéz bánatunk
mi szívünket ellepi.

De milyen fénylőn ragyog,
Bennünk olyan mély sebet hagyott.
Enyhülést csak az hoz csupán,
Szenvedésed elmúlt Apukánk!

Borzasztó volt állni
ravatalod mellett!
Mikor hófehér szemfödél
borította tested.

Mikor még ágyadon
békésen feküdtél.
Mintha csak azt mondtad volna
Ne sírjál Editkém!

Kisimult arcodról eltűnt a kín,
Utolsó sóhajod a mennyországba vitt!
Lelked felszállt az égbe,
tested letették a hideg földbe!

Hanem mikor hullt a fagyos föld göröngye
Akkor veszítettelek el örökre!
Hiába zúgott, kongott a harang szava,
Nem tudta túlharsogni zokogásomat!

Azóta ez már harmadik halottak napja,
Hordom a virágot drága sírhalmodra.
Érted ég e napon a sok-sok gyertya lángja,
Bánatomat te és az Isten látja.

Nehéz a hideg márvány,
Alatta egy gyenge test.
Adj neki nyugalmat
Örök szép álmot, drága jó Istenem!

K.I-né Edit

Gyermekeimhez

Érted vagyok két kezemmel,
Minden maradék erőmmel,
Lesem arcod jelzéseit,
Segítelek a síromig.

Sírom után benned élek,
Előjönnek az emlékek,
Szomorúak és a szépek,
Boldogít, hogy benned élek.

Látni fogod az arcomat
Mit és hogyan cselekszem majd,
Figyeled már a te lányod,
Hasonlít a pillantásunk.

Örülsz, hogy ha meglelsz benne,
Hisz keresel mindörökre,
Hangom hallod, téged hívlak,
Reménykedem te még ott vagy.

R.L. Virág

Anyának lenni

Anyának lenni szépséges,
Anyának lenni jó,
Anyának lenni mélységes,
Mélyen átható.

Kicsi kezével hozzám ér,
Mely tőlem származó,
S ha testünk egymáshoz tapad,
Nincs hozzá hasonló.

Testemből táplálalak,
Lelkünk is összeforrt
S ez a mély gyökér,
Mindenen áthatolt.

Közeledünk, szemével megkeres,
Lelke is megnyugszik,
Bízik benne, hogy megtalál
A halálomig.

Távolodunk; szemével még keres
Lelke már nyugtalan, nagyon
De tudja jól, visszajövök
Soha el nem hagyom.

Távolodunk, szememmel keresem
S megnyugtató hogy ha meglelem
A halálomig.

R.L. Virág

Évforduló

(Anniversary)

Írta: Dorothy Hewett¹

Fordította: Kriszti

Halál van a levegőben —

ma van a halálának az évfordulója
(harmincegy lett volna októberben)
hazamentem a High Street-re
és nem tudtam megetetni az újszülöttet
elapadt a tejem
kábultan ültem karjaimban tartva a gyermeket
és kezemmel a puha pontot próbáltam kitapintani a feje tetején
eközben még három adag nyugtatót adagoltak belém
csak magad miatt sírsz mondta a férjem
de én folyton csak azt hajtogattam hogy *a hiábavaló veszteség az, amit nem tudok elviselni.*

Egész álló télen
a világ leghosszabb utcájában laktunk
még koromsötét volt amikor a férjem már munkába indult
az utca másik oldalán
valaki mindig velem együtt járt de soha sem találkoztak
csak a csizmája monoton kopogását lehetett hallani
és amikor a férjem megállt mindketten megálltak.

Az újszülött ujjait összefűzve egy vászonbölcsőben ringatózott
azon aggódtam hogy nehogy elferdüljön a gerince
Truby King a gyermekbajok tudósa azt mondta hogy egy pici babának erős támaszték kell
és a fiam rendkívül nagy és derűs gyermek volt
a Viktória Királynőről elnevezett kórház takarítónője minden reggel meg is jegyezte
hogy *szavamra, ez a gyerek már volt itt korábban is.*

Az álorszobát ház ahol éltünk csupasz volt és rideg
Bútor gyanánt egy dupla matrac szolgált a padlón
volt még egy méretes asztalunk két fenyőfa székkal
minden áldott reggel egy összement kabátkába bújtattam a kicsit
és buszra szálltam hogy hazamenjek anyámhoz ápolni a nagyobbikat
aki haldoklott a háztól elszívta a levegőt a túlbujánzó sárga rózsza
ablakmélyedései rejtve maradtak a fenyők árnyékában.
a nagyobbik gyermek roskatagon kuporgott a fényesre viaszolt asztal végén
halálsápadtan a négy születésnap gyertyája árnyékában
és haloványan énekelt egy szomorú dalt.

¹ Kortárs ausztrál író

Eltoltam a gyerekkocsit a telefonfülkéig
elapad a tejem mondtam anyámnak *haza akarom vinni a fiamat*
hogy haljon meg inkább Otthon mire azt felelte *már régen elhagytad*
az otthonod amikor elmentél annak a férfinak a kedvéért.

Mindkét gyereket keresztültoltam a parkon
átgázoltam a lehullt leveleken (a nagyobbik fiú lába béna volt)
egy szarka csapott le hirtelen az égből feketén
és megcsípte a fiam homlokát egy csepp vér fröccsent
a csuklójára mire ő sírni kezdett

Öt hónapig tartott mire elment és mindenki dühös volt
mivel ott volt még nekem az újszülött aki életben maradt és figyelemért könyörgött
virággal szórták tele orcáját a hajladozó sárga rózsák.

Amikor meghalt a fiam olyan volt mint amikor bárki más távozik az élők sorából
a kórházban elfüggönyözték az ágyát
a nagy foltok teljesen ellepték a bőrét
csak a keze nyúlt ki a lepedő alól *ne sírj*
mondta a kis kéz *ne légy szomorú*

Elcsigázva ültem az ágyánál elhízva olcsó ruhámban
és nem szóltam senkinek nehogy még életben tartsák
egy újabb vérátömlesztéssel —

Később a gáztűzhelynél ültem
ócska pongyolámba burkolózva a régi képek között lapozgattam
azon tűnődve hogy minek is ittam azt a sok barna sört
és közben minden reggel a mellemet masszíroztam
hogy jó anya legyek.

Lelkes Miklós: ÁLMOK, TÁJAK, EMBEREK

Emlékek... jelentéktelen apróságok és mások, első gondolatra korántsem jelentéktelenek. Mozaikdarabkái egy felesleges emlékezésnek, hiszen a valóság, ami megtörténik, már meg is történt, múlttá, semmivé lett...

HÓBOGYÓ

Lehet, hogy az átlagosnál valamivel több növényt ismerek, de bizonyos: számomra bántóan keveset. Valószínűleg anyai Nagymamám és Anyám többet ismert, jónéhánynak megtanulhattam volna nevét. Egyesekét meg is tanultam tőlük. Másokét, sajnos, nem - és ez balgaság volt, nagy. Most könyvekből igyekszem pótolni a hiányt. Nehezen megy. Szükségem van pedig rá, nem az irodalom miatt, hanem a két leányunoka, Szilvike és Fannyka kedvéért. A fiúunoka, Máté, érdeklődése, remélhetőleg csak pillanatnyilag, elfordult a természettől.

„Legrégibb múltamból”, kisgyermekkoromból kevés növény látványa emelkedik ki. Néhányé azért igen: virágzó barackfák, szilvafák, cseresznyefák, diófa... Az egyik pedig bokor, termésének delejes fehérségével, misztikus gömbölyűségével - a hóbogyó. Ez a termés valóban kis hógolyóra vagy hóember-pocakra hasonlít, ezt láttam apai Nagymamám és Nagypám házának kerítése mögött, ha - ritkán - látogatóba mentünk oda, és ez a dísznövény ott volt a Mátyásföld-alsói HÉV állomás mellett is, meg másutt, a kertekben. Itt is megtalálom a 2003. év nyarán, a Rózsadombon. A fehér gömböcske, ha ujjaim között összenyomtam, olykor pattanó hangot adott, amikor szétpukkant. Most, a felnőttnék, sehogyse akar pattanni-pukkanni, csak „kimalackodja” kocsonyás tartalmát. Lehet, hogy rosszul nyomom meg. Lehet, hogy - bár hóbogyó - ez már nem ugyanaz a hóbogyó... igen, emlékszem, az esti félsötétben is világított meg egy kicsit fehérségével. Eltűnődöm. Miért őriz meg az agy egyes részleteket olyan hüen, illetve miért éppen ezeket őrizte meg? Biztosan van rá valamilyen „természettudományos” magyarázat, de nem hiszem, hogy az - akármilyen hasznos is - mindent megmagyaráz, teljes feleletet ad. Miért tapad a hóbogyó kis fehér gömbjéhez számomra egyszerre hűvös és egyszerre meleg szomorúság, miért fáj, vonz és taszít egyszerre kissé misztikus képe és emlékképe? Talán felelne erre a lélekmély, de - döbbenek rá - nem akarom, hogy feleljen. Illetve akarom is, meg nem is akarom. Akarjam, írjam a múltat és a gyorsan múlttá váló jelent? Lesz-e - ha már nem leszek - az idő mellett múltra visszanező-visszamerengő Idő is? Nem tudom, de ketyeg, hízeleg szívemben a nagy, láthatatlan Óra, - ha egyszer Szilvike...? Vagy Fannyka...? Mátéban e tekintetben nem bízhatom, túlságosan elmerült máris a „modern világban”, a komputerezésben, technikai furfangokban és más, hasznos realitásokban. /”Szerencsére! - súgja fülembe Mátét dicsérően egy hang, a Józan Fickóé, aki zsebredugott kézzel, legényes hányavetiséggel szokott mosolyogni a „hiábavalóságokon”./

Mégis: Szilvike... vagy Fanny... vagy mindkettő /sőt, az élet hozhat olyan meglepetést, hogy éppen Máté vagy Máté is! / egyszer még bepillanthat nagyapusa világába, felvillanhat a „hóbogyós emlékek” sora. Nos, kívánjam-e ezt igazán? Egyrészt védeni akarom őket a szomorúságoktól, még ha a gyönyörűség glóriájával övezettek is ezek, másrészt ugyanakkor szeretném, ha időnként meglátnának olyan dolgokat, jelenségeket is, amiket mások nem látnak tehetség, akarat, bátorság, őszinteség hiányában...

NYÁRFÁK

A nyárfa talán a „legfélénkebb, legnyúlszívűbb” növény. Levelei a legkisebb szellőtől is ijedten összerezzennek-összesúgnak. Ez adja - számomra - a gyermekkor óta folyamatosan a nyárfa „emberarcú varázslatát”. Az ember - tudatosan vagy tudat alatt - mindig fél. Van, aki tudja ezt magáról és van, aki nem, van aki elismeri, van, aki tagadja. Az embere élete békében is háború, mert minden eddigi béke valójában háború volt és, sajnos, így lesz a belátható jövőben is. Fél a szegény és - ha részben mástól is - fél a gazdag is.

A nyárfa, félelme dacára, mégis inkább egy békességes békéé, mint a háborúé. Az ezüstnyár nappal különösen szép, csillogtatja leveleinek fényes fonákját, ha pedig eljön az este - mesél. Persze, a mesék legtöbbszörében - emlékezzünk, klasszikusokban és népmeseikben egyaránt! - ott a félelem, még akkor is, ha szereplői végül „boldogan éltek míg meg nem haltak”.

Ma is magam előtt látom gyermekkorom balatonparti nyárfáit, olykor bíztattak, máskor leveleikkel integettek valamiféle titokzatosan bánatos végtelennek. Végül én is bánatos lettem, mert esetleg az is elég a gyermeki bánathoz, hogy hamarosan elvisz a vonat a csodálatos tó tündérpartjáról és kezdődik az iskola porosz rémségeivel, megdöbbenő ostobaságaival, melyekkel a jeles tanulót is gyötri, sőt, őt még jobban, mert a rossz tanuló esetleg már belenyugodott egy másik életútba.

SZILVIKE

Szilvike, a nagyobbik leányunoka, ősszel megy az általános iskola negyedik osztályába. Sokat játszom vele és a még óvodás Fannykával. Szilvike napról-napra megmutatja milyen tehetséges. A népmesék várható fordulatait - mint ez „mesközbeni” kérdéseimre adott válaszaiból kiderül - legtöbbször előre megmondja és alig-alig tudok feltenni neki olyan találókérdést, amelyre szinte pillanatok alatt ne kiáltaná rá diadalmasan a helyes választ. Rengeteg rokonértelmű szót ismer, hihetetlenül ötletgazdag, rímtechnikája kitűnő. Két meséje és kilenc verse már nyomtatásban is megjelent /Új Én Újságom, Budapesti Nap, Macska Magazin, a jugoszláviai Jó Pajtás/. Díjat is nyert. Most jön a meglepő, a rejtélyes: sikerei ellenére ritkán ír, ezt a megjelenés dicsősége nem befolyásolja, az általam felajánlott „nagyapusi ajándék vagy pénzjutalom” sem /toronyórát láncsal pedig nem vagyok hajlandó venni neki, azért, hogy írni méltóztasson!/. Mi lehet ennek az oka? Talán szülei „fékezik” irodalmi tevékenységét, elveszik alkotókedvét? Erre nem sikerült bizonyítékot találnom.

Szilvike ötletei rajzaiban is utat törnek maguknak. Ő nem csupán másol képeket, hanem újat is teremt: „emberi nézésű” cicát, kutyát, macskát, nyulat, sok humorral, és néha kis szatirikus éllel, jobban mondva inkább a valóságnak megfelelően, igen találóan - embereket. Akit lerajzol a családból, az rögtön magára ismerhet a képen. A Rusovszki-család konyhájában állandó a tartalmában változó tárlat: Szilvike, Fannyka, Máté rajzai, festményei.

Mindezek ellenére aggódom Szilvike „képzőművészeti jövőjéért”. Miért? A külön rajzórákat megunta, felmondta. A tehetséget pedig, ahhoz, hogy fennmaradjon és továbbfejlődjön, ápolni kell, útját egyengetni, segíteni.

Apám jelentette ki egyszer - úgy harminc évvel ezelőtt - „átvett hivatalnok-meggyőződéssel”, amit akkoriban egy irodalompolitikai főelvtárstól hallott, hogy „az igazi irodalmi és más művészi tehetség úgylis kivívja magának előbb-utóbb az elismerést, közlési lehetőséget, ha nem is támogatják e felé igyekeztében”. Rögtön átláttam micsoda szamárság ez, dehát ilyen szamárságokban tobzódott a múlt, méginkább ezt teszi a jelen és - könnyű előre látni - ezt követi majd a jövő is.

Szilvike esetében az is elegendő volna, ha elfogadná támogatásom. Szívesen foglalkoznék vele mondjuk hetente egy-két órát irodalomból, történelemből /nem iskolai tanulmányai miatt, arra a jelesen tanuló kislány nem szorul rá, hanem egy magasabb szintű tudásért!/. Mesék, elbeszélések, versek írását tekintve is igencsak segíthetnék fejlődésében.

Kisebb ajándékokat is kilátásba helyezek, Szilvike mégsem hajlandó igenlő választ adni, többnyire csak mosolyog feljánlásomon, pedig egyébként számtalan jelét adja, hogy szeret.

Miért nem akarja, hogy foglalkozzam vele? Ott állok egy mesebeli rejtély kapujában, tehetetlenül.

FANNYKA VADLUDAI

A kisebbik leányunoka, Fannyka, bűvös szépsége, vidámsága, csillogó szeme szinte leírhatatlan. Az a varázslat is, ahogyan szüntelenül, fáradhatatlanul mozgásban van: felmászik az ajtófélfán, ide szalad, oda szalad, a pilisszántói telken az öntözőcsőből vízszugarat küld a magasba és kecsesen átugrik alatta, akrobatázik.

2002 vége felé óvónénije segítségével megtanulta lerajzolni a „dalmata kutyát”. Ez akkor még rajzkészségben való kis lemaradására utalt, de a következő hónapokban e tekintetben sokat fejlődött, amiben nővérének, Szilvikének nagy szerepe volt. Fannyka eleinte - kedvenc filmsorozatának élménye alapján - a vadludakat és a „főhóst”, Márton ludat rajzolta, egyre tökéletesebb technikával, futószalagon, száznál is többször, egyre ügyesebben és ügyesebben.

Szilvike is, én is untam már a sok vadludat, de Fannyka nem. 2003 júliusára-augusztusára Fanny már „szinte élő” cicát, kutyust, nyulat is rajzolt egyre-másra és a mesék után feltett kérdéseimre iokosan válaszolt. /Válaszadó kedvét kicsit a jutalmul kapott „Sport” márkájú csokoládészeletek is fokozták./

Fannyka a legtöbb tekintetben még csak ígéret, miként is lehetne más óvodás-leánykaként, - de csodálatos, sokat sejtető ígéret!

PÓK

Pókot soha, gyermekként sem bántottam. Mulattatott, hogy a nők rendszerint félnek ezektől a hazai légy- és szúnyogvadászoktól vagy egyszerűen csak utálják őket. Én viszont láttam, hogy a hálókön megvillanó fénytűk különös időmérők, össze-összekötik, majd szétválasztják a végest és a végtelent. Minden pókháló kicsit az elmúlás, de

ugyanakkor - ha ezüst szabályossága fel-felragyog - valami rejtelmes, árnyékokból előbújó titokzatosság jelképe is. A szellőtől meg-meglibbenő, rugódzó pókháló látványa meséket sejtető gyönyörűség!

Pókok voltak, vannak mindenütt. Hálókát szöttek apai Nagyszüleim faskamrájában, nálunk a házban is, halászvadász eszközük ott volt kertünkben a „buzsusbokrok” levelei között. Buzsus... Évtizedek aljáról emelkedik fel lassan ez a szó, utána nézek a szótárban helyesen alkalmazta-e Anyám és anyai Nagymamám? Jól alkalmazták! A buzsus „sűrűn álló, apró, fényes levelű örökzöld díszcserje, másik nevén puszpáng.” A buzsusbokrok egyrésze ma is ott van a mátyásföldi kertben.

A pók mindig menekülésre kész, akár mi, emberek, hiszen mi is menekülünk egész életünkben, hol tudatosan, hol tudat alatt, olykor még saját boldogságunktól is...

AFORIZMÁK

Az aforizma lexikonmeghatározásában „valamely életbölcességet, igazságot, elmésséget kifejező tömör, szellemes mondás”. Sokáig úgy hittem: aforizmat nehéz írni, miután azonban mintegy félezer aforizmam megjelent, már nem is tudom mit higgyek erről. Most a viccekről tartom ugyanezt: egész életemben csak egy viccet tudtam kitalálni, de azt is elfelejtettem mielőtt leírtam volna. Ilyen rossz viccet csinált velem, úgy látszik, hiányzó vicctehetségem.

Miért írtam aforizmákat? Nyilván több oka volt ennek, de ezek között lustaságom a legbiztosabb. Egy mondatot könnyebb leírni, mint kettőt vagy tízezret /ha nem számítjuk ide a csalafintán hosszú körmenet-mondatokat/.

Az aforizmákból - kellő megfontolás után - tanulni lehetne, akár Kossuth Lajos, akár gróf Széchenyi István írta, akár, nyugodt szerénytelenséggel vallom, én.

Az emberek messze túlnyomó többsége azonban még a túlkényelmes aforizma-írónál is lustácskább, hitét vesztettebb és az egymondatos aforizmat sem olvassa el. „Nem írok, nem olvasok, én magyar nemes vagyok” - adta Petőfi Sándor a magyar nemes szájába a szavakat, azóta fogyó népességünkben elszaporodott a magyar nemes, aki oly hibába nem es, hogy olvasson vagy írjon. Aki pedig mégis elolvassa a tömör bölcsességet, az nem tűnődik el rajta.

Kossuth vagy Széchenyi aforizmaikat azonban legalább sokszor lenyomtatják, ami a köznapis aforizma-író elmésségeire nem áll, légyenek bár ugyanolyan tömörségűek és ugyanúgy megszívelendők, mint a híres politikusok vagy világregény-írók mondásai. Lenyomtatni lenyomtatják ugyan a hírességeket, de ezeket az emberek éppen úgy nem olvassák el, mint a köznapis névtelenekét. A világban egyforma halál jár embereknek, aforizmáknak. Legfeljebb az a kivétel, ha Rejtő Jenő /P. Howard/ Pizkos Fredje mond valami asztal alá kíváncsozó jópofaságot.

„Minden dolog végére pont kerül.” Ezt nem én írtam, valahol hallottam, már nem tudom, hol. Ez is szinte aforizma lehetne, ha igaz volna, de nem az. Egyes dolgok végére nem pont kerül, hanem csodálkozó kérdőjel vagy fájdalmas felkiáltójel, esetleg a folytatásra hiába váró kettőspont.

VÍZTÜKRÖK

Mindig vonzottak a vizek: bővizű patakok, folyók, tavak. Miért? Csak részben tudom megmagyarázni önmagamnak. A csendes víztükör olyan, mint a fénykép, de érdekesebb annál. Rajta van a jelen: azok akik belenéznek, bokrok, fák, felhők, az ég... A mélyből pedig sejtetődik, többé-kevésbé homályosan ugyan, egy titokzatos élet: halaké, kagylóké, csigáké, növényeké és a leülepedett iszap burkolja-bújtatja a képzelet viziszörnyeit. A vizek egyszerre élet és halál, nyíltszívű tündérség és veszedelmek, bizonytalanságok lakóhelyei. Tudom, a föld és a levegő is ilyen, de a vizek sokkal szemléletesebben, poétikusabban. A vízen hol csillog, megpihen, elúszik, majd felragyog a fény, hol pedig elindul rajta a sötétség, az árnyék... Aki kétségbeesésében vízbe öli magát, akár mesében, akár valóságban, az, meglehet, elkeseredésében nem csupán a földi világtól fordul el, hanem talán picikét vágyik is erre a titokzatos másik világra.

Életem víztükrei sokszor elbűvöltek, de végül magamra hagytak. Rejtelmek nem oldódtak meg. Egyelőre nem tárja fel igazi arcát sem a víz, sem a föld, sem a levegő, se nekem, se másnak. Legalábbis a lényegét illetően nem. A tudomány, persze, telistele van a vízi rejtelmek részleteivel, de azért ez csak olyan valóság-lényeg, mintha egy szépségverseny győztesét biológiai, majd vegyi elemzésnek vetnék alá, s molekuláinak és atomjainak minőségéből és számából próbálnánk megállapítani: miért ő nyerte el a királynői koronát? Lehetséges ez? Egyes tudósok szerint talán igen, de én határozott nemmel felelek.

KITÜNTETÉSEK

Gyermekkoromban egyszer találtam a kertünkben egy igen szép arany érdemrendet. Császári korona volt az érme tetején, valószínűleg a „ferencjós-kás” időkből származhatott, de ez utóbbira nem esküszöm meg. Anyám elvette tőlem. „Ha megszorulunk, ebből egy hétig megélünk” - tette hozzá és jutalmul ügyes gyerekeknek nevezett.

Bár a talált arany érdemrend igen impozáns volt, a későbbekben, felnőttként nem vágytam kitüntetésre. Úgy véltem, hogy a „megtiszteltetés” messze nincs arányban azzal a kellemetlenséggel miszerint mások irigylik a kitüntetést, még ha esetleg „gratuláció álarcában” örömet színlelnek is. Tanszékvezetőm egy alkalommal így szólt hozzám: „Miklós! Te mindig megakadályozod, hogy kitüntetésre felterjesszünk! A végén még fel fog tűnni makacs ellenállásod a személyzeti osztálynál!” Így végül - akaratom ellenére - kaptam egy kisebb kitüntetést, mert a tanszékvezetőnek /akivel baráti viszonyban voltam és vagyok ma is, persze, most már nyugdíjas/ nem mertem kitüntetésem iránti ellenszenvem nyers formában előadni. Ma már semmiképpen sem fogadnék el kitüntetést, de - szerencsére - ilyen merénylet nem is készül ellenem.

Egyébként - a hozzám hasonló „fehér holló” különcöket nem számítva - a kitüntetetteknek, mióta világ a világ, három csoportja létezik: 1. azoké, akik nagyon ugráltak ezen üvegszekrénybe-tehető díszdobozos elismerésért és megkapták, bár érdemtelenül, ez a legnagyobb létszámú csoport, 2. azokért, akik ugráltak érte,

megkapták, de megérdemelték, 3. azoké, akik kisujjukat sem mozdították meg érte, mégis megkapták és megérdemelten.

Mindezt azért bocsátom előre, mert egyik nap áttelefonál a szomszéd házban lakó nyugalmazottan címzetes professzor és neveket említ: kik kapták ezévben a legmagasabb állami kitüntetések. Azt hiszi, hogy ez érdekel, pedig dehogy, ám kiderül: egy kicsit mégis.

Humoros eseteket találok. A kitüntetési időpontot azért teszem hanyag eleganciával a „kétezres évek első felére”, mert nem akarom, hogy a konkrét személyekre bárki ráismerjen.

Az egyik kitüntetett Ef., a nevezetes család.

Ef. a kilencvenes évek elején gondolt egyet és tudományos vizsgálatának „alanyszámát” /a háttérben levő pénz és dicsőség miatt/, hogy elfogadható legyen, képzeletvilágából megfejtette néhányval. Sokan követnek el ilyen kis értelmiségi turpisságot, nem csak a szegény, hanem a gazdag országokban is. Kívülről erre rájönni lehetetlen, így a „kockázat” gyakorlatilag nulla, azaz nulla volna, ha...

No, igen, a „ha...”. A legtöbb vezetőnek van irigykedő vagy sértett beosztottja, aki kevesli azt, amit kap. Az ilyen potenciális bosszúálló meglapul, ám, ha kívülről politikai-hatalmi erők biztatják, vérszemet kaphat és esetleg feljelent. Belülről.

Ez történt Ef.-nél is. D. „közérdekű bejelentést” tett, amely nagyon nem volt „Ef.-érdekű”.

Mi történt? Nos, nem jó, ha a cégér piszkos, de... Ef.-et már nem lehetett tisztára mosni.

D. miatt. Ef. ugyan szeretett volna kiegyezni D.-vel, de ezt, az elmérgeződött helyzetben, D. már nem tehetett volna meg, ha akarta volna, akkor sem.

Ef. csalafintaságáért mérsékelt büntetést kapott, de azért ez számára pillanatnyilag mégis „erkölcsi bukást” jelentett. Nálánál nagyobb kár érte, mikor eljött erre a lépésre az alkalom, D.-t, az „árulkodót”. Ef. azonban szívósan igyekezett kifelé az erkölcsi gödörből, értsd alatta: fűt-fát megmozgatott ennek érdekében és „hat lóval, hét ökörrel” /ahogy a mondás tartja, bár az ökrök száma, szerintem nagyobb/ ez sikerült is neki, mert nem csak a tündéri csodák tartanak három napig az emberek emlékezetében, hanem a pokolsötétek és árnyékosak is. Node, nem humoros, hogy végül Ef. megkapta a legmagasabb állami kitüntetést?

Em., a másik kitüntetett, vénségesen vén bácsika, esetében a kitüntetés csak szelíd mosolyra készített. Hajítófát sem érő kandidátusi disszertációját /amely ennek ellenére símán „átment”/ annak idején, tréfásan szólva, még a portás is javítgatta. A „magas kitüntetőhelyen” egyébként még - az újságok megjelölése szerint - azt sem tudták, hol dolgozott Em. nyugdíjáig /vagy valakik beetették a kitüntetőket maszlaggal?/

Há.-t sem „pécézem ki”. Négy évtizeden át volt a hatalom kedvence /hozzáteszem: nagyonis megérdemelten!/, de a hatalom változásával „múltbeli sérelmeiről” nyavalygott a képernyőn és nagyhirtelen elfelejtette amiről addig oly buzgón, lelkesen írt. A „magas” kitüntetésért lealacsonyította, leköpte magát...Lelke rajta.

SZAMÁRSÁGOK

A múlt - és a jelen még százszor tetemesebb - hazugságait nem sorolom a számárságok közé. Ezek nem mosolyt fakasztó tévedések és a hazudozóknak nagyon is hasznot hoztak, hoznak, tehát - bizonyos, általam lenézett szempontból - „célszerűek”. „Szamárság” az, amiről hirdetője többé-kevésbé jóhiszeműen azt gondolja, hogy igaz, de valójában - hosszúfülű számárság!

Most, 2003-ban, többek között valamennyi párt által elfogadott vélemény, hogy „politikusként, állami tisztségviselőnek nem elég becsületesnek lennie, annak is kell látszania.” Gondoljuk csak el: igaz ez? Nem inkább az a helyes eljárás, hogy aki nem látszik becsületesnek, annak ügyét megvizsgálják és ha kiderül: valójában becsületes, akkor, erőteljes kiállással mellette, megvédik az igazságtalan támadásoktól?

A másik „szamármondás”, melynek igazságában megegyeztek a politikai pártok szereplői: „az ellenzéknek az a dolga, hogy kíméletlenül támadja a kormányt”. Ez is sületlenség, mert egy becsületes ellenzéknek nem csupán az a dolga, hogy bírálja, támadja a kormányt hibáiért, tévedéseiért, hanem annak elismerése is, ha a kormány valamit helyesen tesz. Mármost egy becsületes, az ország érdekeit szembe előtt tartó ellenzéknek... Sajnos, a számárságok már egyáltalán nem mosolyognivaló gyakorlatot szülnek: ha a kormány valamit fehérnek mond, az ellenzék csak azért is feketének kiáltja ki. A nyilvánvalóan csak az önérdek- hatalomért való ellentmondás, varjúkárogás, mocskolódás hová is vezethetne máshová, mint a Becstelenség Országába? Oda is vezetett, ott is vagyunk. Persze, ebben a hazugságoknak nagyobb szerepe volt a számárságokénál...

KAKUKKZHANG

Élő kakukkot kevesen láttak, nem láttam még én sem, csak képét és múzeumban, kitömött madárként. Hangját viszont - mint minden nyáriideji kiránduló - sokszor hallottam már.

Az ember először meglepődik rajta. Olyan érzése támad, mintha valami mesebeli, amit mindaddig mesebelinek hitt, átlépne a valóságba. Kicsit benne van a hívogató messzeség, a kék és zöld bújócska, az örök játék, a holnapok reménye. Legalábbis addig, amíg az ember fiatal.

Az író ugyan öregen is érzi ezt, hiszen azért író, ő azonban, sajnos, mást is kiérez a kakukkhangból, már fiatalon is: az élet, a lét bizonytalanságát, tűnékenységét, a mese szivárványosan is szomorú végét. A játék örök, de a játszó nem.

BALATONPART

Gyermek- és ifjúkoromban sokszor voltam a Balatonnál, legtöbbször üdülőben, szüleimmel. Az üdülési beutaló afféle jövedelempótló juttatás volt, évről-évre sokan részesültek benne, bár azért valószínűleg azok sem voltak kevesebben, akik ritkán vagy sohasem jutottak hozzá. Konkrét számarányokra nem emlékszem, régi és mai propaganda hiányosságai közé tartozik, hogy rendszerint nem közli érthetően, megjegyezhetően a

számadatokat. Jónéhányan nem is igényelték a beutalót, idegenkedtek tőle, pedig - ha valaki okosan élt a lehetőséggel - az üdülés pihenést, kikapcsolódást, élményt jelentett. Az üdülőkben, úgy tapasztaltam, az élelmezés minőségére általában nem volt panasz. Az már elsősorban az én hibám, hogy engem zavart az étkezés „kötöttsége”. Nem arra gondolok, hogy reggeli ebéd, vacsora csak meghatározott időben volt, ez természetes, hanem arra, hogy olykor kissé sokat kellett várni szabad asztalra, majd néha az egyes fogások felszolgálására is. Nem mindig és mindenütt volt így, de ezen felül meg kell jegyezni, hogy én nem szeretek másokkal együtt étkezni, még szüleimmel sem. Üdüléskor, persze, nem tehettem mást. Olykor otthon sem, a „családi asztalnál”, főleg vasárnap, bár nekem, a „jóindulatú vadembernek” nemegyszer megengedték, hogy a kertben, magányosan egyem meg az ételt /vagy, ha ezt tilalmazták, inkább eltüntem egy karéj zsíroskenyérrel/. Ma már szűkebb családomban - legalább is e tekintetben - érvényesül befolyásom: lakásunkban mindenki akkor és ott eszik amikor és ahol akar. Az egyik „tipikus” balatonparti este szüleimmel egy padon üldögéltünk. A messzeségben lámpák és csillagok ragyogtak, Anyám megjegyezte: „mintha flitterrel lenne beszórva a táj”.

Ez a hasonlat, gondoltam, nem túl költői, de nagyon igaz. A flitter /női ruhák díszítésére csillogó, kerek kis fémlap/ érthető okból jutott eszébe, hiszen anyai Nagymamám varrónő volt, megrendelésre dolgozott, Ő is, Anyám is jól értett a szövetekhez, ruhadíszekhez, fazonokhoz. „Szakmai tudásuk” sokszor megcsodáltam.

Hátunk mögött tücskök hangoskodtak. Eszembe jutott Arany János Családi kör című verse. Jellemző lehetett-e abban a korban az a „földműves-idill”, életkép, melyet a nagy költő leírt? Ma már így felelnék erre: aligha, de - kivételképpen - előfordulhatott. Nem akarok packázni az irodalomtörténészekkel, de azért icipicit negédes ez az idill, a Családi kör, tartalmában Szabolcska Mihály verseivel rokon, persze, Arany, a nagy költő mestertollához méltó formában. Mindamellet van benne valami - az olvasók által rendszerint honorált - „hamis egyszerűség” is.

Azon az estén sima volt a tó vize, egy-egy csónakhang röppent el rajta, felette, fecskéként. Bevallom: olykor nekem jobban tetszett a szél által felbosszantott, mérgező Balaton, fehértajtékos vízvirágaival. Később Haragszik a Balaton címmel hosszabb gyermekverset is írtam róla, meg is jelent a Népújságban, talán ez volt a második vagy harmadik nyomtatásban megjelent költeményem. Egy gimnáziumi tanulótlól kifejezetten jó alkotás, de azért ma már nem tenném a kirakatba, ám Szilvike, nagyobbik leányunokám, nyugodtan elolvashatja. Ő, persze, ugyanebben az életkorban, ennél sokkal jobbat fog majd írni, megjósolom: remek- művet, - ha még írni fog akkor is.

BÉKAHALÁL

Az egyik balatonparti üdülőben igen magas fák nyújtózkodtak az ég felé. E fanyurgaság-uraságok látványának szépek voltak ugyan, de nekem mégis bosszúságot okoztak, mert a felső ágaikon üldögélő gerlék kissé távolabb estek légpuskám „optimális hatókörénél”. Egyrészt majdnem merőlegesen felfelé kellett célozni, másrészt a kívánatosabbnál messzebb voltak a puskacsőtől. A kis ólomlövedék mellettük koppant a fán, nem csoda,

a kényelmetlen testhelyzet is rontotta célzókéességem, a távolság miatti szórás mellett. A gerlék elröppentek.

Így csalódott szemeim le kellett szállítanom a magasból. Most a vizet fürkészem. A hínár között kecskebéka /vagy tavibéka?/ várt. Nem rám, hanem légyre. Légy helyett puskából kapott ólomlegyecskét. Rögvest felfordult, teste meg-megrándult, szennyesfehér hasát mutogatta, elég gusztustalan, sőt undorító látványt nyújtott. Most már nem csak a döglődő -kínlódó békát, hanem kissé magamat is utáltam, a „békagyilkost”. Miért tettem amit tettem? A célzás öröméért? Látni akartam, hogy kezemben milyen győzedelmes a fegyver? Egyszerűen csak suhanckori meggondolatlanból?

Azt hiszem: e békahalálban fontos kérdésre lapul a mindeddig ismeretlen válasz.

MÁTÉ

„Mikor fog megszületni a Gizi gyereke?” - tudakolta tőlem Miklós fiam, akit csodálattal töltött el, hogy nővére, akivel nemrég még, a nagy korkülönbség ellenére, időnként együtt játszott, szülni fog. Nos, hamarosan, jó súllyal megszületett Máté. Miklós fiam, a „nagybácsi” is karjaiba vette. Óriás termetétől azonban megijedt a csecsemő, sírni kezdett. Néhány hasonlóan végződő kísérlet után nem is került többé a nagybácsi karjaiba.

A cseperedő Máté azonban később megbarátkozott nagybácsijával, aki időnként rosszal-kodni tanította és kevésbé illemképes szavakra /átmeneti sikerekkel/, illetve olykor úgy játszott vele, hogy ki kellett őt oktatnom:

- Miki, ne úgy játszhatsz Mátéval, ahogy neked jó, hanem úgy, ahogy neki jó!

Miklós fiam ugyanis magát Mátét is „élő játéknak” tekintette. Egy alkalommal, „rendőr-ként” szigorúan rákiáltott az „autós” Mátéra:

- Adja elő a jogosítványát!

Máté ajka legörbült.

- Adja elő a forgalmiját!

Máté szemei sírásra készülődtek.

- Nem adja elő?! Akkor letartóztatom!

Máténál erre eltörött a mécses, nekem pedig emlékeztetnem kellett fiamat, hogy ő mennyire nem „rend-őr” /nem őrzi a rendet, hanem ellenkezőleg: a rendetlenséget csinálja/, tehát ne rendőrlegénykedjen.

Máté eleinte mindenevő volt, a „Mit szeretnél enni?” kérdésre rögtön előjött a

„Rántothúsi, gombaszósz...”. Egy alkalommal oly mohón ette a parízert, hogy majdnem megfulladt, édesanyja lábainál fogva felemelte, így rázta ki belőle a megakadt felvágott-darabkát. Ez az élmény vagy pedig szüleinek /az elméletbeli, - tehát nem gyakorlatbani!

- vegetáriánusoknak/ megjegyzései tették Mátét végül laktoovovegetáriánussá? Ezt nem sikerült hiteltérdemlően kinyomoznom.

GYERMEKKORI REGGELEK

Milyenek voltak az ötvenes évek „iskolai reggelei” a nagy mátyásföldi házban? A tavaszi és őszi reggeleken jó volt hallgatni a gerlék elguruló hanglabdáit, egy-egy pillantást vetni a kerti virágokra vagy a magunk-készítette minitavacsákára.

Ezek a hétköznapi reggeleken azonban lelohasztotta kedvünk az a bánat-tény, hogy máris indulnunk kell az iskolába. Ha pedig délután volt tanítás - mert sokáig „váltott műszak” volt különböző variációkban - a szabad délelőttöt beárnyékolta az elkészítendő házi feladat és a tantermi rabságban eltöltendő délután. Akkortájt, sajnos, még szombat is tanítási nap volt.

A tél /a rövid szünidő örömeit leszámítva/ ennél rosszabb volt. Ez az évszak fázni tanított. Kínszenvedés volt a dunyha alól kibújni a hidegbe, hiszen az este befűtött kályha melegéből hajnalra már semmi sem maradt a nagy légterű szobákban. A „fokozatosság” elve alapján először lábfejeim dugtam ki, majd lélekben hosszan erősítettem magam az alacsony celziuszfokokhoz. A fagyos levegőzuhany azonban valamilyen mértékig mindig elért, hatását csak a gyors öltözködés enyhítette. Öcsém, úgy vélem, hozzám hasonlóan fogadta e reggeli testi-lelki tortúrákat.

A vasárnap-reggelek télen is elviselhetőbbek voltak: nem kellett sietnünk a felkeléssel, a felnőttek pedig, ha jól emlékszem, legtöbbször Anyánk, kora reggel befűtötték szobánkat, így a felkelés már nem volt olyan nehéz, csak azt a kellemetlen pillantást kellett elviselnünk, amellyel egyik-másik felnőtt ránk, a „még-mindig-ágyban-lustálkodókra” nézett. Ha pedig a fáradt felnőttek e befűtési műveletre nem vállalkoztak idejében, macskánk /legtöbbször a híres Don Quijote/ szökött be hozzánk reggel „szerelmes ágymelegítőnek”.

Fával, barnaszénnel, törésfelületén szépen csillogó feketeszénnel, likacsos koksszal fűtöttünk, egy-két alkalommal takarékoság okából még az alacsony kalóriájú, szinte tözegsilányságú lignittel is, de ez utóbbi nem vált be. A kihamuzást olykor rámbízták. Utáltam. Ez a finom, szürke poranyag nagyon alattomos, könnyen szétszóródik és jöhet a lapát, kéziseprű. Ha tényleg „porból lettünk”, ahogy a Biblia, meg a Halotti Beszéd állítja, akkor nagyon is érthető miért ilyen az emberiség és nem más.

A hamuról gyakran eszembe jutott a mesékben emlegetett „hamuban sült pogácsa”. Valóban van ilyen vagy csak kitaláció? Szégyenszemre ma sem tudom, pedig már százszor is utánanézhettem volna.

Később, az olajkályhák korszakában, a „hideg ház” klímája enyhült, de azért továbbra is szükség volt még a szeretet melegére, főleg bundával is rendelkező, időnként májért nyávogó négy lábú barátunktól.

JÓKÉPŰ ELMEBETEG

Ifjanc egyetemi gyakornokként cikket olvastam egy képesújságban. Szereplője, a fiatal orvos, leleplezte egy vidéki város kórházának szülészeti osztályán uralkodó áldatlan állapotokat, ez okból főnöke elmeorvosra küldte. A lelet után e fiatal orvos a szülészeti helyett ott találta magát a kórházban /egyelőre még élő orvosként/, hogy ott pihentesse agykerekeit. Béavatkozott viszont a dologba az „igazságos társadalom”, amely e bátor orvost felhozta a fővárosba, „minisztériumi ösztöndíjasként.” Nos, nem gondoltam volna akkor, mint olvasó, hogy e cikkszereplővel /nevezzük J. E.-nek, a jóképű elmebeteg kifejezés után/ egyszer személyesen találkozom majd. Találkoztam, de ez egy elég hosszú történet...

Már egyetemi tanársegéd voltam főállásban, amikor mellékállásban egy olyan intézethez kerültem kicsi, de megbecsülendő pénzecskéért, amelyiknek szívemhez közeli feladata volt: az egészséggel-betegséggel kapcsolatos ismeretek terjesztése és a lakosság helyes egészségkultúrális magatartásának elősegítése. E mellékállásomban hamarosan nagy tekintélyre tettem szert, ötleteimet, javaslataimat örömmel fogadták az összintézeti értekezleteken, közéjük tartozott M. J. is, az igazgató.

Az intézet M. J. igazgatósága alatt volt a csúcson, annak ellenére, hogy személyi állománya, nem különbözvén más korabeli intézetekétől és intézményekétől, inkább hasonlított egy „rejtőjenői” /péhóvardi/ társasághoz: volt abban tehetségajdegyengécske gyógyszerészholgyecske, pénzt kolduló, alkoholistává lett volt egyetemi docens, sétafikáló, jajde-magas lóról odaprotezsált szépasszonyosság, majdme glátomhová megyekinnen-orvosuraság, meg más irodalmi figura... node, legkülönösebb tagja mégis J. E. lett, igaz, kicsit később. M. J. intézetéhez igazodó szakmai tudása kiváló volt. Emberileg azonban neki is volt gyengécske pontja, félt, hogy e posztján „megfúrják”, akkor pedig a hatalommal együtt hivatalos külföldi ingyenutazásainak is befellegzett. Engem szeretett, becsült, mégis félt tőlem /pedig talán egyedül nálam nem volt fúró/, ezért nem akart igazgatóhelyettesének /a hátam mögött/. Ez utóbbit nem nagyon bántam ugyan, de őt máris utólérte részben megérdemelt büntetése: felülről megkapta igazgatóhelyettesnek H. F.-et, a volt kórház-igazgatót-kórházizgatót, aki a szakmához /ezen a területen/ annyit sem értett, mint hajdú a harangöntéshez, viszont - rossz példamutatásként - olymértékben és úgy dohányzott, ahogy még egy dohányosnak sem illik. Nem is alakult ki jóviszony M. J. és H. F. között, csak olyan „kutya-macska barátság”. H. J. szintén büntetésből került oda, az „elefánt-temetőbe”, csak őt nem a sors büntette /vagy nem csupán az/, hanem elsősorban a minisztériumi felsőbbség.

J. E.-t M. J. „vásárolta be” egy nagy fővárosi egészségügyi intézménytől, ahol az illető osztályvezetőként kártékonykodott, ezt főnökei felismerték és - ügyes színleléssel, csalafintasággal - „rásózták” M. J.-re. Szokásos kis ravaszkodások ezek múltban, jelenben, jövőben...

Mellékállásomban J. E. lett az osztályvezetőm. Egy darabig nem ismertem fel, hogy ő a főszereplője az egykori képesújság-cikknek, ám egyszercsak homlokomra csaptam. Igen! A többiek megerősítették: valóban ő szerepelt évekkkel előtte az újságban.

J. E.-ről mindenki felismerte az intézetben, hogy elmebeteg, de mindenki tudta: a megoldás kemény dió lesz. M. J. is óvatos volt, a csinos fiatalembert ugyanis egy nagybefolyású idős hölgy, V. S. is pártfogolta.

J. E. egyébként nem volt rosszindulatú, hanem - kezelésre szoruló beteg, aki egészségesnek hitte magát. Krónikus hazudozásai nem becstelenségével, hanem elmeállapotával fügtek össze.

A „kemény diót” végül maga J. E. törte fel. Elutazott Kanadába és nem tért vissza. Akkor ez büntetendő volt, úgy mondták: disszidált. Állítólag ott is „vihart kavart” leleplezései-vel, még a parlamentben is interpelláció volt miatta.

Idővel M. J. lába alatt is megingott a talaj. A „kulisszák mögötti” történésekről nem tudok részleteket, nem tudom kik fúrták és miért. Egy igen kedvező állásban levő személy mindig számíthat arra, hogy állását „megirigylik” és valaki mást /rokot, barátot, pártfogoltat stb./ akarnak a helyére. Ez a - sokszor igen elítélendő, sőt aljasnak nevezhető - pozícióharc sok kárt okozott, okoz és fog okozni. A részletek ismerete

nélkül azonban M. J. ügyéhez nem tudok hozzászólni, tény, hogy nyugdíjba kényszerítették.

Az intézet igazgatói állására nyilvános pályázatot hirdettek. Óvatosságból telefonon beszéltem a minisztériumi illetékessel: nem ígérték-e már oda valakinek az állást? Az illető azt mondta: nem és örült jelentkezésemnek /vagy csak örömet színlelt/, bízott: adjam be a pályázatom. Néhány nap múlva azonban visszahívott, állítólag később tudta meg, miszerint a minisztérium e posztot már odaígérte másnak /a pályázat kiírása gyakran csak képmutatásból történt, ez a hamisság széles körben ismert volt/.

Az intézet igazgatója G. Gy. lett, aki az Egészségügyi Világszervezet magas posztjáról „szállott alá” és - a hírek szerint - egy darabig töprengett, ezt válassza-e vagy egy dokumentációs központ főigazgatóságát. Sajnos, ezt választotta. Ő nem volt elmebeteg, de - százszor több kárt csinált a Kanadába disszidált J. E.-nél. Azok a nagyszabású szervezések, melyek - esetleg - kedvező eredményt hoztak az Egészségügyi Világszervezet jól-fizetett apparátusánál, itt számárságnak bizonyultak. G. Gy. megalomániás lény, hozzánemértésről tanuskodó rendelkezései ellenszenvet ébresztettek és még undorítóbbá lett a „hízalgők” látszattúlbugósága. Amit tőlem G. Gy. kért, körülbelül két főállás feladatainak ellátását, egy munkaértékezetlen, udvariasan bár, de határozottan megtagadtam, viszont hajlandónak mutatkoztam néhány reális feladat teljesítésére. Pillanatnyilag sem volt kétséges előttem, hogy ezzel az intézetnél „mellékállásom napjai megszámlálhatók”.

G. Gy. odakerülése után mondta nekem bánatosan csoportvezetőm, T., a kedves, értelmes, „katonás angyal”, képzettségét tekintve védőnő /férje igen magas posztot töltött be a minisztériumban/: „G. Gy., sajnos ugyanolyan bolond, mint J. E. - habár elmebetegség nélkül.” G. Gy.-vel később már csak egyszer találkoztam, futólag, egy könyvesboltban, akkor már nyugdíjas volt és ennek megfelelően nyájas arcát mutatta. Néhány udvarias mondat után elbúcsúztam tőle.

Elképzeléseim a nép egészségkulturális ismereteinek, tudásszintjének emelésére /ma is így látom/ szakmailag nagyonis helytállóak voltak, a társadalmat és főleg annak vezetését, a politikai akaratot azonban - sajnos - „fiatalos naivitással” erősen túlértékeltem, sokkal becsületesebbnek, érettebbnek, jószándékúbbnak gondoltam, mint amilyen valójában volt. Azóta a helyzet csak rosszabbodott. Szemem egy-két pillanatnyira a televízió képernyőjére vetődik. No, nem nagy út, ami idáig vezetett: elmebetegtől - bolondokig.

NÉPMESÉK

A népmesék a népek álmai, amelyekben - olykor a mélyben, máskor a felszínen is - ott a valóság. Az „közízlés” szerint, - mellyel még az irodalomtörténészek is kötelességtudóan egyetértenek - a népmesék szépirodalmi értékéről csak felsőfokon illik beszélni. Nos, én, a szentségtörő, szintén szeretem a népi alkotásokat: népmeséket, népdalokat, népi rigmusokat, mégsem gondolom, hogy a felőlük való áradozás indokolt. Például a népmeséknek, nagy értékeik mellett, gyakorta hibáik is nyilvánvalóak: nem ritkán egykaptafára készült történetek, meséről-mesére ismétlődő és sokszor nem túl ötletes fordulatokkal. A legtöbb népmese gyönyörű csodák és bántó primitív ségek keveréke,

habár akad közöttük egyszerűségében is remekműként ható, mint Az arany fejsze című vietnami mese. Ez utóbbit akár Ezópus is írhatta volna.

A népmesékben általában a jó győz, de esetenként sántítgat az erkölcsi tanítás, mert a történet jó embernek tartja azt a királyt, aki százával fejezteti le /vagy akasztatja fel/ a leánya kezéért - sokszor elég ostoba - próbákat ki nem állókat. Persze, ez jellemző volt a valódi királyokra /a maiak királyként is inkább köztársasági díszelnökök/, - node, miért kell ennek ellenére jó embernek tartani őket?!

A népmesék híressé vált gyűjtőit vagy fel-átdolgozóit a könyvek címlapján rendszerint úgy szerepeltetik, mintha ők írták volna a meséket, pedig a népi mesemondóktól többnyire olyan nyersanyagot kaptak, amit igen könnyű volt kissé átformálniuk. Az átdolgozó túlértékelése nem helyes, no, persze, vannak a világban ennél sokkal helytelenebb dolgok is.

Az igen szép a népmesékben, megbecsülendő álmovág, hogy a dolgoz, törekvő ember a nehézségek ellenére sikerrel járjon és családjával együtt boldogan élhessen, amíg meg nem hal. Azt hiszem, hogy megtaláltam az okát miért nem hallani a múlt /a huszadik/ században született népmesékről. Az ok minden bizonnyal az, hogy túl sok lett a valóságban az embereket faló ezerfejű /sokszázezer fejű/ háborús sárkány és a népek így minden bizonnyal vesztettek egykori üde naivitásukból, mivel elmúlt az az idő amikor még csak kis kézműves eszközökkel /karddal, lándzsával stb./ irtották, kaszabolták őket. Akit túl ijesztgetnek, az nem ír /azaz népmesél/, hanem inkább sír.

AMERIKAI ROKON

Nem kenyerem az igazságtalanság /pedig manapság ez a legkapósabb pékáru, jobban fogy a kakastejes kalácsnál is!/, ezért igyekszem J.-vel szemben is tárgyilagos lenni. J. amerikai rokonunk /anyai nagymamám testvérének fia/ és a „vasfüggöny” éveiben - tudomásom szerint - szüleim nem is leveleztek vele, ha bele kellett volna írni önéletrajzukba az „rosszpontot” jelentett volna, de, úgy gondolom, szüleimnek nem kellett, ahhoz túl „távoli” rokon rokonsági értelemben is. Egyébként hivatalosan hagyta el az országot a második világháború után, tehát nem volt „disszidens”, ám ez potenciális rosszpont-voltán akkoriban nem változtatott /mármint az ötvenes években/.

J. zsugori hírében állt, de szerintem legfeljebb csak félsugori /vagy negyedzsugori/: a háború utáni legnehezebb években szüleit élelmiszer-csomagokkal segítette /ezek voltak a nevezetes IKA csomagok, csak nem tudom, hogy így írják-e le helyesen/, olykor az IKA-üzletekben levásárolható pénzesutalványt is küldött nekik, később öccsének /az én igen kedvelt, jópofa nagybácsimnak/ pedig Bécsből egy használt autót / „kincs” volt ez idehaza abban a magánautó-szegény világban!/, sőt, amikor hivatalosan lehetővé vált, szüleit vendégül látta Amerikában. Eléggé humoros, hogy éppen ez a látogatás segített addig Amerika-rajongó szüleit kiábrándítani a „Cowboyok Földjéből”, amire a hazai agitációs fórumok képtelenek voltak. Hazatérésük után J.-t szülei „túlzott takarékosága” miatt panaszos hangon bírálták /persze, nem nekem mesélgettek csalódásaikról, hanem anyai nagymamámnak/, sőt oly naturalista kifejezést is használtak, amin én - az ott tébláboló véletlen fültanú - igencsak elhültem.

J. már a „rendszerváltás” előtt is hazalátogatott, amit az „1989-es politikai fordulat” után megismételt. Volt benne valami abból az „amerikai felsőbbrendűség-eszméből”, amelyik

okosabb a hitlerinél: nem hirdeti az „über alles”-t, csak egyszer tetteivel, máskor szófordulataival olykor érzékelteti. Ám ne legyünk igazságtalanok, mindebből J.-ben éppencsak „volt valamicske”, hiszen elég kulturált ahhoz, hogy tudja: a vendégnek nem csupán illemjogai vannak, hanem illemkötelességei is. Teljes okosság az lett volna, ha szerénységgel jön haza, de hát ne várjunk maximumot se magyartól, se amerókaitól. J.-vel egy mátyásföldi családi ünnepségen találkoztunk, ahol feleségével együtt jelent meg és nosztalgiásan emlegette a töltöttkáposztát. Ezt a hízlalókúrás ételt a hazafiaskodó széplelkek magyar áldásnak tartják, pedig nehezebben emészthető meg, mint a propagandacélokra oly jól felhasznált Trianon. /Külön kérdés, hogy az Európai Unióban megtartja-e árfolyamát Trianon és a magyar töltöttkáposzta, de nem akarok elkalandozni a tárgytól, habár, mi magyarok, utoljára éppen a kalandozások idején voltunk igazán nagyok./ Feleségem e nosztalgiára felkapta a fejét és meghívta J.-t és kedves feleségét hozzánk, a Törökvész útra - töltöttkáposztára. Én arra gondoltam, hogy otthon ezért majd megmosom nejem fejét, jó erősen, sampon nélkül, ténylegesen azonban csak annyit tettem: felírtam papirosra minden adatot J.-éknek, kiemelvén: ha e papír elveszne, megtalálnak bennünket a telefonkönyvben, az pedig minden valamirevaló hotelben vagy.

A töltöttkáposzta a megbeszélte napon jelen is volt kies fővárosunkban, a Törökvész úton, J.-ék viszont nem. Telefonálni nem telefonáltak, hogy közbejött nekik valami. J. esetleg elfelejtette a dolgot /bár meghívásakor nem nézett ki annyira roskatagnak szellemileg/, node, felesége szintén ily gyenge memóriájú? Jó, jó, mindketten elfelejtették a meghívást akkor, - de másnap, harmadnap sem jutott az eszükbe, hogy illene valami kis hamis bocsánatkérés-félét belerebegni a telefonunkba?

Kihúztam J.-éket az „irodalmi rokonságlistáról” és hittem: többé nem jelentkeznek.

Tévedtem. Idő elteltével - amikor ismét hazalátogattak - J. felhívott telefonon.

A töltöttkáposzta-ügyet nem említette. Én sem. J. talán azt várta, hogy ismét meghívjuk, de ha ezt várta, ő is tévedett. Rövid, udvariasan semmitmondó beszélgetés után elbúcsúztunk. Hittem: többé nem jelentkeznek.

Tévedtem. Idő elteltével J. levélben „nagy segítséget” kért tőlem „barátja szemészeti ügyében, egy magyar találmányt illetően”. A töltöttkáposzta-ügyet most sem említette. A „nagy segítség” egyébként egyrészt nem volt olyan nagy, másrészt én, mint író, nem süllyedhetek le a „kicsinyes bosszúállások” szintjére. Természetesen segítettem. Erre J. kikínlódott magából egy képeslapnyi köszönetet. A töltöttkáposzta-ügyről ezen a lapon sem állt semmi. Hiába, Ameróka már csak Ameróka, az nem kér bocsánatot Vietnamért, az izraeli-arab konfliktusban való ürülékkeverésért - vagy egyszerűen hopponmaradt Hungarian stuffed cabbage-ért. /Szüleimnek egyébként, mint kiderült - Anyám élt még akkor - szintén volt egy töltöttkáposzta-ügye J.-vel, ezt inkább írja meg Apám, ha akarja, de százat teszek egy ellen, hogy nem fogja megírni./

Ezt a kis történetet csak Apámnak akartam elmesélni, szóban, de Ő türelmetlenül leintett. Miért? Azért, mert J.-nek éppen akkortájt halt meg a felesége. Ez szomorú, mint minden halál. J.-t is szánom ez ügyben, töltöttkáposztától függetlenül. Az igazság azonban ettől még igazság marad. Nem inkább ezen kellene elgondolkozni - és felismerni, hogy ez messze túlmutat az élet aprócseprő kis töltöttkáposzta-ügyein?

Egy bizonyos az élet nagy bizonytalanságában: bármeddig él is J. és bármeddig élek is én, J. sohasem fog töltöttkáposztát enni nálunk, a Törökvész úton.

VADGESZTENYEFÁK

A vadgesztenyefa két csodája: tavasszal fehér vagy rózsaszín, piramis alakú, gyönyörű-szép virága és ősszel mosolygóbarna, gömbölyű termése. Ez utóbbi jól hasznosítható gyermekkorban: gyufaszálak vagy kihegyezett fadarabkák segítségével a vadgesztenyék-ből állatfigurák, emberkéek, bútorok állíthatók össze - és még sok minden más is, ügyes kezek által.

No, igen. Ügyes kezek által. A vadgesztenyék már korán figyelmeztettek: ügyetlenebb vagyok az átlagnál. Az én vadgesztenye-lovacskámnak egykettőre leesett a feje /hol egyre, hol kettőre/, négy lábú zsiráfom pedig hamar háromlábú lett. E balsikereken nem gyakorlással igyekeztem javítani, hanem - sajnos, kicsit rám jellemző módon - „teoretikai úton”, vagyis azon elmélet felállításával, hogy a vadgesztenye-figurák sohasem hasonlít-hatnak arra amire készítőjük szeretné, tehát az ezzel való foglalatосkodás gyerekes számárság. Elámultam saját „elméleti zsenialitásomon” - és a félresikerült figurákat kívágtam az ablakon.

Úttörőkoromban egyébként a vadgesztenyét gyűjtöttük, mert az állami vállalat, a MÉH, pénzt adott érte az iskolának. Azt állították, hogy mosószer készül belőle és jól állították, megnéztem a lexikonban, igaz. Én is részt vettem e kampány- munkában, persze, hamar meguntam, mert a vadgesztenyéért le kell hajolni, magától nem ugrik bele a vödörbe. Egyrészt ezen okból, másrészt pedig azért, mert a MÉH, mint hallottam, igen keveset fizetett tanintézetünknek egy kiló vadgesztenyéért, filléreskedett - a gyűjtést idejekorán abbahagytam. Egyesek szerint korábban, mint itt lett volna az ideje.

A vadgesztenye tornyos virága méltán lehetett volna néhány versem díszítője, de nem lett. Miért? Rejtély.

Másokat vadgesztenyével dobálni játéknak játék, de nem túl célszerű. Nagyot üt a másikon, de éppen ezért a bosszú is túlméretezett /a fizikában ez a hatás-ellenhatás törvénye/. A másik jajkiáltásakor érzett káröröm nincs arányban a megtorlás kellemetlenségeivel. No, szóval, a vadgesztenye-dobálósdi nem profitábilis. Az viszont igaz, hogy az ősszel rakott kerti tüzekben a levelek közé rejtett vadgesztenye pompás „minibomba”, nagyot robban. Élveztem is, de gyermekkoromban a terrorizmus még nem volt az a népszerű foglalkozás, mint manapság.

AZ ÉPÜLET

Az épület, amiről írok, sokemeletes, de emeleteinek számát nem közlöm, mert máról holnapra kiderülhet: még az épületeknek is vannak „személyiségi jogai”. Nem akarok perlekedést. Tény: ezen épületnél hazai viszonylatban talán csak a János hegyi kilátó vagy a használaton kívül esett „pécsi szellemtorony” magasabb, de ebben nem vagyok biztos - és az adatoknak lusta vagyok utánakeresni.

Az épület a hajnalokban olyan, mint gigantikus méretű szürke óriás, nevezzük tiszteletből nagy kezdőbetűvel Épületnek. Nem agyaglábakon álló óriás, mivel betonlábakon áll, de éppen ezért terroristák vágyálma lehetne, felrobbantani gyerekjáték volna, és ez - szemben a János hegyi kilátó esetleges hasonló baleseténél - sokkal nagyobb média-bumm!-ot csinálna, ha nem is akkorát, mint a New York-i világtornyok felrobbantása.

A terroristák azonban nem sokra becsülik ezt a Kismagyarországot, hiába küldünk, keserves kínviták után, néhány katonácskát Irakba, ez nekik nem elég a feketelistához és a Hungarian robbantáshoz. Így az Épület egyelőre biztonságban óriáskodik és esetleg én sem tudom meg, hogy milyen lift nélkül, szószerinti villámgyorsasággal leérkezni a meglehetősen magasan levő X-edik emeletről.

Az Épület földszintjén üveg alatti hirdetések. Innen lehet tájékozódni, hogy mikor lesz kiállítás /ingyengolyóstoll osztogatással/, meg hogy „X vagy Y vagy Z professzor „visszaadta lelkét Teremtőjének”. Elmosolyodom, mivel jól tudom, hogy X is, Y is mily gondosan titkolta évtizedeken át a lelke és a Teremtő közötti kapcsolatot, nem is beszélve Z-ről, aki ezt karakteres egyenességgel tagadta. Node, a rendszerváltozás változást hozott, a Kutya utcát visszakeresztelték Macska utcára, az Ördög meg átírta a Tízparancsolatot, így lett a „Ne lopj!”-ből „Lopj!”, ám ne akadjunk fel minden kis polgári semmisségen /nem volt elég, hogy annakidején egyes kispolgári semmisségeken is fennakadtunk?/

Az Épületben Tudást lehet szerezni, ami hasznos is lehet, csak tekintetbe kell venni, hogy két Tudás, illetve két dudás nem fér meg egy csárdában. A valóban jól hasznosítható tudást, persze, az Épületen kívül lehet megszerezni. Így is bejárnak néhányan az Épületbe, igaz, nem annyira a tudás miatt, mint inkább a büfében eszegetni, iszogatni, udvarolgatni. A többiek - a számosan - csak ritkán tévednek be, de félévenként, kényszerűségből, mégiscsak, mert akkor szükségük van értelmetlen össze-vissza beszélésük számmal való értékelésére.

Az Épület előtt Ércmellű Ilonka komolykodik-egykedvűsködik, lábánál virágokkal. Igazi neve azonban Politikai Pecsénye Panni. Rendszerfüggően hol gyilkoska, hol mártírka e most szoborrá formált leánya. Valójában senki sem tudja mi az igazság, gyilkos-e vagy mártír, de mindig akadnak jónéhányan, akik megesküsznek arra: ők tudják azt, amit nem tudnak. Sok-sok más dologra is vonatkozik ám ez, tisztelt Épület! Hát nem épületes csoda a Földön ez az érdektudós emberiség?

KINEK ÍROK?

Kinek ír az író? Nos, ha giccskönyvek, „bestseller”-ek szerzője, akkor sok-sok embernek. Ha „nyugdíjasan leszek nyugdíjas”, én is sok-sok embernek fogok írni érdekes, de nulla irodalmi értékű könyveket, - ha megérem. Most azonban még „aktívan vagyok nyugdíjas”, teljeskörűen dolgozom, így nincs időm arra, hogy kapós, de értéktelen alkotásokkal szegényítsem a világirodalmat.

Írni, persze, most is írok, - de kinek? Ki olvassa, amit írok? Egyik kezem elég megszámlálásához /ami részben örvendetes, mert utálok számolni, részben viszont nem/. Először is, amit írtam azt elolvasom én. Rossz szokásból kétszer. Utána újraírom. Apám is elolvasa, több okból /egyik ok: úgyis unja magát/. Rajtuk kívül biztos olvasóm és közlőm K. István, Kanadában, egy internetes folyóirat főszerkesztője. Ezzel olvasótáborom tagjait fel is soroltam. Még van azért egy-két hébe-hóba olvasóm, így feleségem, aki, ha nincs nála Danielle Steel-regény, az én kéziratomat is elkéri, beleolvas és nincs kizárva, hogy a nyomtatott folyóiratokban megjelenő írásaimra is vetnek egyesek egy-két pillantást. Olvasótáborom csekély létszáma ezen előrehaladottabb életkoromban már nem vált ki belőlem hevesebb érzelmeket. Helyére tudom tenni a dolgokat. Kertész Imre, ha nem kap

irodalmi Nobel-díjat, élete végéig jelentősebb Hungarian olvasótábor nélkül kertészkedhetne Germániában, fehér holló lenne, aki itt, a Hunok Földjén ismerné nevét. /Szándékosan nem írtam fehér sólymot./ Egyedül az fáj: nagyobbik leányunokám, a tízéves Szilvike, sem tolakszik azért, hogy - a gyakran pedig éppen Róla is szóló - írásaim olvassa.

Mi a tanulság ezen kis eszmefuttatásból? Nem csupán az olvasók, hanem néha az írók is nagyon különösek. A hébe-hóba olvasók miatt végül talán hébe-hóba író lesz belőlem? Ez sem kizárt.

ROSSZULLÉT

Nem szoktam betegeskedni. Egyrészt nem engedhetem meg magamnak ezt a fényűzést, másrészt fentebbi tény az egészségügy iránti igazi érzéseimmel is magyarázható. /Azt, hogy milyen irányban, most hagyjuk./

Évekkel ezelőtt ugyan beteg voltam, három napig. Első nap: pokol, második nap: félpokol, harmadik nap: a túlélés miatti csalódott lábadozás.

Tegnap, ezen az egyik 2003-as szeptemberi napon, nem éreztem jól magam. Ez még semmit sem mond, mert máskor sem érzem jól magam, de most nem a szokásosan nem érzem jól magam, hanem rosszabbul. Munkahelyemre azért bementem, mert számot vetettem: ott csendben, sokkal nyugodtabban dögölhetek, mint otthon.

Rosszullétem tüneteit feljegyeztem: szilárd ételektől való undor, csak folyadékot tudok inni, tűnődő hasmenés /menjen-e vagy ne menjen, ezt a bizonytalanságot gyűlölöm a legjobban/, Otthon ezekhez újabb, érdekes tünet csatlakozott: a televíziós adások iránti teljes utálat / a „teljes” jelzöt azért hangsúlyozom, mert a legtöbb adást addig is utáltam, de a vígjátékokat, ha nem túl hülyék, nézni szoktam/.

Most, amikor e sorokat írom, még mindig ágyban fekszem és nem vagyok jól. Tudom, hogy az Egészségügyi Világszervezet /WHO/ bőségszarus egészségmeghatározása szerint nem is leszek jól, de hétfőre talpra kell állnom. A javulás némi jele az is, hogy e kis történetet írom, bár arra gondolok: Moliére a színpadon halt meg, én talán írás közben fogok? Megjegyzem: ezt Moliére-nek érdemes volt megtennie, mert így nem csupán, mint világhíres vígjátékíró emlegetik, hanem a színészi munka, kötelesség, szenvedély hőseként is, - de érdemes-e nekem?

HANGYÁK

Lakásunk hangyái minihangyák, a hangyafajok törpéi: fáraóhangyák. Mi a fenének kellettek ezek a fáraóknak vagy mit akartak a fáraóktól - nem tudom, de ez a hivatalos nevük. Időnként egy-két közönséges /nagyobb, bár azért az erdei vöröshangyáknál kisebb, nem is szólva a trópusi természetekről/ hangya is futkároz ablakunk belső oldalánál, de mióta feleségem felszámolta a minióserdőt /melyet, fiam könyveivel egyetemben, szorgalmasan locsolt/, azóta ezen utóbbi faj meglehetősen ritka nálunk, bár azért a fehér hollónál sokkal gyakoribb.

Ha egyedül élnék a lakásban, talán békében hagynám e hangyákat /ám az is lehet, hogy unalmamban mégiscsak irtanám/. Mindenesetre törekvésük az „alapvető emberi szükségletekre” /összel-télen meleg otthon, étel, ital, ruházkodásra ugyan nincs szükségük/

méltánylandó. Sőt, megfigyelhető, hogy - szemben az emberek szokásos viselkedésével - e hangyák saját közösségükön belül inkább segítik egymást, de semmiképpen sem gátolják, ez talán azért van, mert csak ösztönösen cselekszenek, így nem fordul meg fejcskékjünkben tudat által megformált gonoszság is /a természetben azonban, főleg a trópusokon, különböző hangyafajok között ki-kitör a háború és akkor a hangyanépek kezdenek nagyon hasonlítani az emberi népekhez/.

Kilencedik emeleti lakásunk szegényes állatvilágát a hangyák gazdagítják, mert mi van nálunk? Házi zugpók, a kádban a minden ezüst nélküli, éppen ezért rejtélyes nevű ezüstös nádméznyalogató, ez utóbbi kétszeres hazugka, mivel kádunkban nádméz sincsen, továbbá nyári estéken egy-egy denevér vitorlázik be erkélyünkre megnézni ott alvó fiam orrát, fizimiskáját, de mindjárt utána ki is vitorlázik... Mégis a hangyák ellen fordított a sors. A születésszabályozás ugyanis ismeretlen fogalom előttük, elszaporodtak, mindenhová bemásztak, még a celofánzacskó által védett élelmiszerekbe is /vagy lyukat rágtak a zacskón és így jutottak be?/ Kevés hangya és hangya-tett elviselhető, de sok nem, nemhiába mondja a magyar: „Sok, ami sok!”. Az is igaz, persze, jónéhány magyar igen sok zsebrevágott sokról se mondja azt, hogy sok, ilyenkor bíróság dönti el időnként: erkölcsileg sok-e az a sok ami zsebetétetett - és a megszégyenült magyar elkullog, zsebében a sokmilliócskával, befelé vigyorogván.

Humánus ember vagyok, igaz, talán félig-meddig kényszerből, mivel szüleim az orvos-egyetemre irattak be egykoron /ha ugyan az orvosi pálya tényleg humánusnak nevezhető/, ezért először a hangyák születésszabályozásával próbálkoztam. Vitték is a hormonos csalétket királynőjüknek, az feltehetőleg ettei is. A csalétek nem olcsó, ez volt a mérsékelt bosszúság, viszont a hangyakirálynő hormonális fogamzásgátlása ellenére sem látszott abbahagyni a peterakást, ez a növekvő bosszúság.

Leányunokáim, Szilvike és Fannyka, utálják a lakásbeli hangyákat. Likvidálásukat követelték, márpedig e kedvencek kívánsága számomra parancs. Kevésbé humánus módszerre kényszerültem: kis tálkába málnaszirupot öntöttem, a tálka időnként megtelt csemegéző hangyákkal. Egyrésztük jóllakott és odébbállt, mások viszont, mivel észrevettem sziruplegelésük, a fürdőszoba lefolyóján át, a szennyvízcsatornán keresztül, Kharón ladikja nélkül Hádész birodalmába kerültek /vagy egy másik lakásba?/. Alkalmaztam volna a második világháború utáni „kényszernépmozgalom” tapasztalatait is vagy a későbbi /ötvenes évek beli, „osztályidegeneket” sújtó/ „kitelepítést”, de az utóbbi időben tízemeletes házunkban nem jelentkezett egyetlen nyílt ellenségem sem, így ezen áttelepítésekhez, úgy véltem, nincsenek meg a „kellő politikai alapok” /ilyeneket kreálni pedig nem akartam/.

Egyelőre kétes, hogy ki győz majd az ember-hangya konfliktusban, én-e vagy a hangyák. Bízom benne, hogy idővel, mint egyik tréfás versemben írtam, szaporodásuk „abba-hangyják”. Számuk csökkentéséhez a „hangyaszociális juttatások megnyirbálása” is hozzájárulhatna, de családomra, egyelőre, a hangyák elleni nagyhangú szónoklatok mellett, inkább e juttatások fenntartása jellemző /morzsák gondatlan elszórása, szétgurult borsószemek, félálmos-félcsukott szemmel rossz helyre pöccintett almacsutka stb./ jellemző. Így válnak el a szavak a tettektől. Mellesleg nem ismeretlen ilyesmi a kis- és nagyvilágból sem...

KARÁCSONYFÁK, KARÁCSONY

Gyermekkorom karácsonyfái emelkednek ki a múltból, kis időszigetek tetején, ezeket a szigeteket „téli iskolai szünet”-nek nevezték. A karácsonyfa - úgy emlékszem - megmaradt karácsonyfának, bár maga a Karácsony egy ideig hivatalosan Fenyőünnep lett, a hivatalos költők is Fenyőünnepéről daloltak, de - és ez világosan mutatja az igazi költészet rugalmasságát - a rendszerváltás után a Fenyőünnepet verseikben „visszakarácsonyozták” /mint ahogy az Öreg Néne özikéje körül is eltűntek az úttörők/. Az ajándékhozásban a Fenyőünnep kikiáltásakor a Jézuskát a Téalapó váltotta fel, ma sem világos, ahogy így visszagondolok: akkor hát két Téalapó volt-e /mivelhogy a Mikulás helyett is a Téalapó jött/ vagy ugyanaz a Téalapó jelent meg kétszer december havában? Már mint a jó gyerekeknek, de néha nem tudott különbséget tenni jó és rossz gyerek között, legalábbis a nagygyerekeknél.

A Karácsony Fenyőünnepként is a „szeretet ünnepe” maradt. A valódi szeretet és a látszatszeretet. Futott az ünnep magatartás-ilemvonata megszokott vágányán, kivilágított, olykor giccsesen feldíszített állomásokkal.

Azt hiszem, nálunk a nagy átlagnál mindig békességesebb volt Karácsony. Összegyűltünk a fa alatt. Ilyenkor anyai Nagymamám többnyire elérzékenyült, szemében könnyek jelentek meg. Ennek láttán furcsa, ellentmondásokkal telt érzés fogott el, az együttérzés, meghatottság, kellemetlenség, zavar és lenézés keveréke. A többi felnőtt - ha Nagymamámhoz hasonlóan érzett is - azért „tartotta magát”. Anyám nagy hangsúlyt helyezett arra, hogy mi, fiúk, illendően megköszönjük az ajándékokat és kimutassuk szeretetünket. Ez jogos követelmény volt, rögtön beláttam, hiszen a karácsonyi napok sikeréért a felnőttek sokat dolgoztak, főztek, sütöttek, takarítottak, befűtötték a hatalmas szobákat és a lehetőségekhez képest igen nagylelkűen vásároltak ajándékokat, nekem mégsem tetszett. Megfogadtam, hogy, ha nagy leszek, senkitől sem várok köszönetet, hálát, se ajándékért, se másért. Most nevetve látom, hogy e fogadalmam be is tartottam és milyen igazam volt, bár ugyanakkor meg kell jegyezmem: unokáim ezen elvárás nélkül is kimutatják szeretetüket.

Apai nagyszüleinktől is minden bizonnyal kaptunk ajándékokat, ezekre érdekes módon alig emlékszem, valószínűleg nem voltak jelentősek, esetleg nem igazodtak a gyermeki értékrendhez, vagy pedig - egyik ilyen eset most eszembe jutott - pénzt adtak szüleink kezébe és elveszett a gondolati kapcsolat a pénz és a később vásárolt dolog között. Apai Nagymamám és Nagyapám „karácsonyi csókját” azonban őszintének éreztem és ez nekem - bármily különös is - elég ajándék volt.

A karácsonyfa vastalpa, díszei, gyertyái, villanykörtéi egész évben ott pihentek a szekrényben, gondot csak a fenyővásárlás és hazaszállítás okozott, az is csak akkor, ha a közeli HÉV-állomásnál nem árulták ezeket. A karácsonyfa számomra egyébként nem az „ünneplés csúcán” volt a legérdekesebb, legtündöklőbb, amikor gyertyái, csillagszórói égtek, hanem később, abban a „félalvón álmodó” állapotban, amikor gyertyáikat eloltották, de a fára szórt angyalhajon /üveggyapot/ megcsillant az ablakon át besütő holdfény.

Főtt halból, rántott halszeletekből keveset ettem vagy semmit, annyira utáltam a szálkákat, így a hal számomra csak élő állapotában, a fürdőkádban volt élmény, bár igaz

az is, hogy nekem, kedveskedésből, legtöbbször adtak a hal kirántott ikrájából vagy „tejéből”, mindkettő pompás csemege. Egyébként mindig ott volt a hagyományos rántotthús és sült hús, sültkrumpli, - senki sem maradt éhen.

Fínomak voltak a cukorral beszórt és szilvalekvárral töltött, kb. 9-10 centiméter hosszú kis kiflik /vagy lekvárospatkók?/ is.

A nagy bőségben a diós- és mákostekercs /a beigli/ inkább „kínzósütemény” volt, amelyből unszolásra vettünk csak, különösen, ha rokonok hozták ajándékba és megtakarították a belevaló egyrészét /cukorból, mazsolából/. Évek /vagy évtizedek?/ múltán azonban a „beigli” minősége igen feljavult és ilyenkor előnye jelentkezett: nagy szelet elfogyasztása után az emberfia sokáig nem volt éhes. Olykor még január közepén is ettünk a maradék beigliből.

Vasárnaponként máskor is, de a karácsonyi ünnepek alatt mindig eljött hozzánk vendégségbe anyai Nagymamám testvére /a Nénje/ és annak férje /a Gálbácsi/, olykor velük élő fiuk, nagybátyám is /az Öcsi/. Emlékezetemben kedves, „rokonszenves rokonokként” maradtak meg, erényekkel, apró dicsekvésekkel és panaszokkal, habár, ami évtizedek távlatából apró panasznak látszik, nem biztos, hogy az időtájt is aprócska volt. A rokonság kártyázni jött és beszélgetni. Én a kártyajátékot lenéztem, ebben, persze, benne van, hogy nem szeretem figyelni a „matematikai” helyzeteket, sőt, a dominót és a sakkot sem szerettem, mint a „matematika rokonságát”, de még a társasjátékokat sem, mert a játék végén a Szerencse nem mindig csókolgatta kezem /sajnos, az életben később sok társasjátékba belekényszerültem és a Szerencse nem részesített kegyeiben akkor sem, legfeljebb távoli rokona, a Relatív Szerencse volt valamivel jobb szívvel irántam.../.

Ó, régi Karácsonyok, ijesztő szépségek, álmok az álomtalanságban! A kert pokolfeketéje vagy szellemárnyakat rejtő-előmozgató félsötétje volt háttere a tündérruhás karácsonyfának, akár az életben a szeretetnek vagy boldogságnak a félelem, bizonytalanság. Ki képes hinni az örökkévalóságban, ha mindenütt csak elmúlást lát, érez, tapasztal?

Ragyoghattok-e igazán költői fényben ti, munka-robotnapok, iskola-robotnapok közül kiszakított-kiszabadított ünnepnapok? Fel-feltűnnek a kis időszigetek, csillagszikrák karácsonyfákkal, szívfájdító, gyönyörű mesékkal, de ezeket is körülveszi a lehangolóan sötét valóság. Hívó álom, hitetlen álom útja, kegyetlen végcélja egy.

HUMOROS CSALÓDÁS

A humoros események egyrészénél ott időzik a komolyság, nemegyszer valamiféle bánat vagy bosszankodás is. E kis történetben is van az utóbbiból, de azért nem annyi, hogy humoros voltát megkérdőjelezze.

Az ötvenes évek vége felé volt, egyetemi évfolyamunk kibővített KISZ vezetőségi ülésén /KISZ=Kommunista Ifjúsági Szövetség/. Én elnököltem, a titkár, ahogy titokban magam önmagam előtt neveztem, a „humánus Robespierre”. Bármily ellentmondást sejtet is e kifejezés, tény, hogy vonzott Robespierre dőlyfős becsületessége, ebben példaképem volt, de a számomra egészében oly rokonszenves Nagy Francia Forradalom túlbuzgó nyakaztatásait, ha akkor élek és ha befolyásom lett volna rá, kicsit visszafogom. Lehet, persze, hogy akkor én is megjárom, mint Danton... node, tekintetbe kell venni: az elhamarkodottan levágott fejét életképesen egyesíteni a testtel még az orvostudomány jelenlegi szintjén sem lehetséges...

No, szóval, elnököltem és szónokoltam-szózatoltam. Szózatom lényege: kincseket érő pompás nyári cseregyakorlati lehetőségekhez jutottunk a Német Demokratikus Köztársaságba, Lengyelországba és néhány más, „szocializmust építő” országba, mi döntünk, de azt javasolom, hogy közülünk - tisztségviselők közül - csak néhányan kapjanak ilyen utazási lehetőséget. Mutassuk meg mintegy háromszáz társunknak: mi önzetlenek vagyunk, nem pedig olyan szentek, akiknek maguk felé hajlik a keze! Kijelentettem: én máris lemondok erről az utazási lehetőségről..

Vezetőségem tagjai szép példamutatásom csillogó szemekkel vették tudomásul. Igen! Ez a példamutatás, a közért való önzetlen munkálkodás illik hozzák - mondták e tekintetek. Mondták - elvileg, de én azt hittem: a gyakorlatban is mondják. Elégedetten néztem rájuk és önmagamra. Ez a vezetőség méltó hozzám, az én költői humanitásomhoz és politikai éleslátásomhoz. Nem csalódtam bennük, vezetésre érettek!

Nos, ki menjen külföldi gyakorlatra? A. vezetőségi tag ugyan, de nagyon megérdemli, menjen! B. szintén, habár ő is a vezetőség tagja, viszont aki á-t mond, mondjon bé-t is. Magasba emelkedtek a kezek, node, innye-hinnye-görögdinnye! A vezetőség tagja C. is, D. is, valamint E. is, F. is, meg a „csak-így-tovább” is... Elfogytak a helyek, csak mutatóba jutott egy-kettő a funkció nélküli tagoknak /azoknak közeli barátai voltak a vezetőségben/.

Leesett az állam. A kibővített vezetőség gyakorlatilag saját magát jutalmazta! Messze estek Robespierre gögös szegénységétől. Most társaink azt fogják mondani: „Ezek is csak olyan szentek, akiknek maguk felé hajlik a keze!”

Engem is rá akartak venni a disznótorra, akár tapintatos erőszakkal is, kapacitáltak: menjek, utazzak, megszavazzák. Kedves fickók, gondoltam, de, úgy látszik, nem csak én nem ismertem meg őket eléggé, ők se engem. Nem egyeztem bele. Inkább mondjanak naív humanistának, a Becsület Kommunista Lovagjának /azaz maguk között élhetetlen számárnak, de az előbbi kifejezés szebben hangzik/. Robespierre jutott eszembe, nem kevés büszkeséggel. Szegény volt hatalomra jutása előtt - és ugyanolyan tisztakezű szegény, amikor hatalmának vége lett és lefejezték /közben, persze, jónéhányan mások is szegényebbek lettek egy fejjel/.

E kis történet humoros volt akkoriban, de „Korunk Hőse” /a kispolgárságot színlelő nagypolgár/ már aligha találna különöset benne e „rendszerváltott” Hungaryban, ahol a franciák által ma is tisztelt forradalmár, Robespierre a legfeketébb feketelistán, viszont felül majdnem mindenki rob és az arcokon nem lehet felfedezni az emiatti pírt...

SARKI TALÁLKOZÁS

Nem az Északi vagy Déli sarkról van szó, hanem fővárosunk nevezetes terének, a Rákóczi térnek sarkáról. Továbbá nem Rákóczi lobogója lengedezett ott, hanem lengén öltözött hölgyek sétafikáltak nyilvánvaló okból. A kerületi Vöröskereszt helyiségébe igyekeztem, amikor váratlanul P. bukkant fel előttem. Az ilyen „épületsarki találkozások” többsége mentes a sarkított helyzetektől: a „Hogy vagy?” kérdésre a másik azt feleli, hogy „Megvagyogatok”. Nem mondja azt, hogy jól, mert akkor irígységre, sem azt, hogy rosszul, mert akkor kárörömrre adna okot.

Két éve végeztük el az egyetemet. P. , a vidéki körorvos, mint kiderült, saját autóján érkezett, én saját lábamon e véletlen találkozásra. Autóját nem irigyeltem, mivel utálok a

négy keréken guruló mechanikai szerkezeteket. P. irigységet színlelően említette: az én tanszéki fizetésem pár száz forintabb biztosan több az övénél /azt, hogy tényleges jövedelme hányszorosa az enyémnek, szerényen elhallgatta/. Én erre finoman megjegyeztem, autójára mutatván: azért talán a közeljövőben mégsem fog éhenhalni.

P. eszpresszóba invitált, de a meghívást nem fogadtam el, a vöröskeresztes gyűlésre hivatkoztam, ahová sietek. Erre P.-ből most fakadt ki a szemrehányás, amit számomra az eszpresszóban tartogatott: „Látod, annak idején nem akartatok felvenni a Kommunista Ifjúsági Szövetségbe, most meg már párttag vagyok!” /Párt akkoriban csak egy volt, a Magyar Szocialista Munkáspárt, így a „párttag” megjelölés egyértelmű volt./

A tények elferdítése becsületesebb ugyan szemtől-szembe, mint az ember háta mögött, de azért ki kellett oktatnom feledékeny kollégámat, mint is volt a volt.

P. ugyanis annakidején jelentkezett a KISZ-be, de - nem tudom miként, lehet, hogy gerincesen ő maga vallotta be - kiderült: apja valamikor nyilas volt. A KISZ szervezet „balos” tagjai ezért elleneztek felvételét, köztük D.-né is, aki már az illegális kommunista mozgalomban is résztvett. A „balosak” igyekeztek rávenni, hogy én is P. kérelmének elutasítását javaslom, arra hivatkoztak: az alma nem esik messze a fájától. Nekem viszont egyik szenvedélyem a közmondások érvényességi körének vizsgálata és némi gondolkodás után úgy véltem: viharban az alma messzire eshet fájától, hiszen kertünk nagy almafájáról is olykor a távoli bokrok alá gurult egy-egy gyümölcszem. A gyűlésen tehát felálltam és kijelentettem: nem helyes valakit a szülő vétkei miatt büntetni. E hozzászólásom sokat lendített P. ügyén, mert a KISZ tagok többsége rendszerint engem követett. P.-t a gyűlésen felvették tagnak, igaz, nem egyhangúsággal, hanem megosztott szavazatokkal. D.-né ezért kicsit haragudott rám, de nem nagyon, mert mindig „jószándékú, de kissé naív humanistának” tartott /mellékesen jegyzem meg, hogy mindketten nemcsak KISZ-tagok, hanem párttagok is voltunk/.

P. ott és akkor, a Rákóczi tér sarkán, kénytelen-kelletlen elismerte igazam. Elbúcsúztunk. Később - néhány év múlva - egy tartalékos tiszti kiképzésen ismét találkoztam vele. Elég ízléstelenül, nagyhangon, szinte nyálas túlbuzgósággal helyeselt a hivatásos tisztek egyik ostoba ötletének. E tekintetben fehér holló volt közöttünk, egyetemet végzett értelmiségiek között, - ott és akkor talán az egyetlen fehér holló. Önkéntelenül is D.-nére gondoltam és az almafás közmondásra. Hát igen, igen, azért vihar esetén is a legtöbb alma saját fája körül található...

Szerencsére akkortájt nem volt vihar.

ANTIKVÁRIUM

Két nagy asztalon csodálkoznak a könyvek ezen a 2003-as őszön a Nyugati Pályaudvar melletti metró-aluljáróban. Ennyire leértékeltek bennünket, ennyire koldusbotra jutottunk? „Százforintos egységár”... Megszégyenítő! - gondolják papirosból készült barátaink.. Van itt világhíres írók alkotásaitól kezdve a giccsfürmedvényig minden. Figyelem a könyveket, de magam is, ahogy válogatok. Nem sokat változtam, mosolyodom el, érvek és ellenérvek csatáznak bennem egy-egy könyvnél: megéri-e a meglehetősen csekély összeget, a kétötöd eurót?

Kis könyvecske bukkan fel, Nagy Sándor Megbékélés című novellája. 1953-ban adta ki a Szépirodalmi Könyvkiadó. Beleolvasok. Sematikus propagandaművecske, stílusa mégis érdekes. Ezt a művet Sztálin-díjjal tüntették ki, ilyenrel a magyar írók közül Nagy Sándoron kívül csak Aczél Tamás dicsekedhetett. Ki emlékszik ma már Nagy Sándor nevére, az íróéra? Ezer errejáró közül talán egyetlenegy sem.

Otthon keresem nevét a lexikonokban, antológiákban, de hamar kiderül: mindenünnen kiciánozták.

Két nap múlva még mindig az antikváriumban találok a könyvecskét, bár nehezen akadok rá, közben továbbtaszították, egy lépcsőfokkal lejjeb, az asztal alatti „ötvenforintos könyvek” papírdobozába. Megvásárolom.

Később - csodák csodája! - megint Nagy Sándor-könyvre akadok ugyaezen antikvárium elefánt- és egértemetőjében, az 1960-ban megjelent „A szabadulás napja” című elbeszéléskötetre. Megveszem, olvasom, meglepődöm. Legalább olyan irodalmi szinten ír, mint az ilyen-olyan díjakkal bőségesen kitüntetett Illés Béla.

Nem könnyű utánaásni Nagy Sándor Sztálin-díjas magyar író életének, több mint negyven év elhallgatása fedi, mégis sikerül. Élete részben magyarázatot ad mellőzésére, a Sztálin-díj dicsőségét két oldalról fogta harapófogóba nála a sors. Az olló egyik szára: 1941-ig volt kubikos, építőmunkás, favágó, summás, a háborúban katona. 1944-ben átlált a szovjet-magyar csapatokhoz, később a Nemzeti Parasztpárt, majd 1948-tól a Magyar Kommunista Párt tagja, 1949 és 1951 között a Szabad Nép munkatársa. Nyilván ez az időszak hozta meg számára a Sztálin-díjat. 1952 és 1955 között a vidéki, de tekintélyes irodalmi folyóirat, a Tiszatáj szerkesztője volt, majd fővárosi lapoknál újságíró. Mozdult azonban az olló másik szára is: az 1960-as évek elején szembefordult a Magyar Szocialista Munkáspárt /MSZMP/ kínai-albán politikájával. Három év és három hónap börtönbüntetésre ítélték, e „mesebeli hármas számok” után már csak gyári munkásként dolgozhatott Csepelen, sohasem került vissza az irodalomba. Miért? Nos, ha az okok között joggal gondolhatjuk is legjelentősebbnek a politikát, valószínűleg más okok is hozzájárulhattak keserű sorsához, így az írók, irodalmárok irígysége is a Sztálin-díj miatt. Egyszer egy tárgyilagos irodalomtörténet talán feltárja Nagy Sándor ollónyírta életének igazságait, tanulságait. Ez a tárgyilagosságra törekvő irodalomtörténet azonban oly messze van még, mint Makó Jeruzsálemtől. Sajnos.

Sőt, ha meggondolom, még sokkal messzebb, mert Makó ma már nincs is olyan messze Jeruzsálemtől. Bizonyos szempontból ez utóbbira is azt mondhatom: sajnos.

/FOLYTATOM/

Lelkes Miklós Zsolt: ZÁRÓJELENTÉS

A sebészeti kopott nővérpultjánál egyfolytában csörgött a makacs telefon. Az üvegezett, szűk fülke leginkább egy rideg börtönirodához hasonlított. Az íróasztalon rendetlenség uralkodott, iratok heverészték egymás hegyén-hátán. Itt test és lélek összepréselődött, alig lehetett megmozdulni. A helyiség tervezésénél nem vették figyelembe a sokat emlegetett "emberi tényezőt". Ez az ország bővelkedik sétafikáló szép szavakban, de mindenütt az "anyagi szempontok" uralkodnak.

- Vegye már fel valaki! - kiáltotta ingerülten a vörös hajú, dagadt nővér. Nem látjátok, hogy nem érek rá?! Ha munkáról van szó mindenki hülyének tettei magát...

Ekkor lépett be az egyik sebész. Negyven év körüli, életkorra, mint a nővér, de testalkata, az utóbbival ellentétben, izmos, kisportolt.

- Hagyja csak, majd én... - szólt oda a nővérnek és felvette a telefonkagylót.

- Halló, itt Mészáros Doktor! Átszállították? Akkor jó, rendben, intézkedünk, köszönöm. Letette a telefonkagylót, de nem csak úgy, egyszerűen. Nem! Lassan, kimérten, úriasan. Hadd lássa a nővér, hogy ki áll mellette - az uralkodóosztály egy tagja. Megfordult a nővér felé, majd óvatosan leült.

- Magdikám, - kezdte mondandóját fölényes udvariassággal - Mész Andrásné át fogják szállítani a kardiológiára. Légy oly drága és ellenőrizd, hogy ő és a többi beteg megkapta-e az injekciót!

Magdika azonban - jórészt alacsony fizetése és az állás megpályázásához szükséges csekély képességei miatt - se óramű gyorsasággal, se óramű pontosasággal nem kezdett el tevékenykedni. Inkább - szokott módján - kivágta magát a munkakelepcéből. Ez egyszerűbb. Hangján szemtelenség, idegesség és fáradtság érződött, együttesen:

- Márminthogy én?! Nem én vagyok a főnővér!

Mészáros Doktor pillanatra megrökönyödött. Egy másodpercre sem vette le tekintetét a nővérről. Farkasszemet néztek. Ez egy presztizs-párbaj. Gyors, higgadt válasz kell. Az idő, a világmindenség megállt, a Föld kitért hitéből és tengelyéből. Csak ők ketten maradtak most, szemben egymással, körülöttük minden elsötétült. A másodpercek óráknak tünnek. De, az univerzum örök törvénye alapján, megszületett a viszontválasz:

- Én most nem ezt a választ vártam - felelte emelt hangon az orvos - de amíg én vagyok itt a főnök, addig itt az történik, amit én akarok...

- Jó-jó! - duzzogott a nővér sértődötten. Ám akkor sem én vagyok a főnővér - próbált kedvetlenül felülkerekedni.

Ám az orvos sem hagyta annyiban. Kicsorbult tekintélye szilánkját kereste a padozaton. Még elszántabban nézte a nővért.

- Akkor sem beszélhet velem így! - mondta és hozzátette: - Ilyet azelőtt nem mertek...

Közben ujjaival a levegőben hadonászott. Ismét kínos csend támadt, amit a telefon csörgése szakított meg. Az orvos azonnal rátette tenyerét, nem engedte, hogy a nővér vegye fel. Női hang. A vonal túlsó végén szépasszony-beteg lehetett vagy jól fizető öregnéne, mert az orvos igencsak udvarias volt vele, bár azért előkelően csak a mézesmázosság határán. A telefon után ismét megszólalt a nővér.

- Nekem adjanak rendes fizetést. Egy tábla csokiból vagy abból a pár szál virágból, amit a betegek adnak, nem vehetek magamnak ruhát, cipőt... - morgolódott.

Az orvos hallgatott. Kellemetlenül érintette ez a mondat. Az ő nyakában aranylánc, egyik ujján vastag pecsétgyűrű, szintén e sárga nemesfémből. Persze, nem az orvosi fizetéséből vette... ám, még utoljára, válaszolt nővér megjegyzésére, lassan, komótosan, kissé megnyhülten:

- Az otthoni problémáit ne hozza be ide, legyen szíves. Ezek nem munkahelyre valók. A gondok arra valók, hogy kezeljük ezeket. Nincs semmi baj. Arra kérem, hogy, mire visszajövök, gépelje le ezt a zárójelentést. Köszönöm.

Nagyot sóhajtott és megkönnyebbülten lépett ki a folyosóra. Ezt lerendezte. Irány a büfé! A nővér még vetett utána egy undok, kissé irigy pillantást az ablaküveg mögül, de már csak a "menekülő győztes" fehér köpenyének hátát láthatta, elnyomatásának szimbólumát. Ez van...

A liftnél azonban még akadt némi kellemetlensége az orvosnak. Egyik betege, aki már egy órája beszélni akart vele, de eddig nem tudott, följebb húzza magát tolószékében, hogy a doktor jobban hallja őt:

- Mondja mikor kerülök már sorra?! Nem bírom idegekkel! Mit csinálnak maguk ennyi ideig?! És hol a betegszállító? Elviselhetetlen!

A beteg zaklatott lelkivilága érthető volt, mögötte a szokványos történet: építőmunka, feketén, baleset... Néhány lábujját amputálni kell. Mi lesz vele és családjával? Két gyermekük még kisiskolás...

Az orvos rutinosan, határozott hangon próbálta megnyugtatni:

- Nyugodjon meg, uram! Maga következik! Van még egy kis elintéznivalóm, de utána visszajövök. Szóljon a nővérnek, hogy készítsék elő magát!

Megjelent a fiatal, energikus betegszállító, betolta a beteget a liftbe. Csukódott a liftajtó, az orvos pedig cigarettára gyújtott és elsétált a büféhez. Hát igen! Ő is csak egy kis láncszem ebben az egymásra utaltságra épült, örök kiszolgálógépezetben, amellyel előbb-utóbb mindenki kapcsolatba kerül - fűzőgette egymásba a filozófus-lelkületű gondolatokat.. A beteget vissza kell adni a társadalomnak...

...de milyen társadalomnak?

Összegyűjtött vélemények

- Kormány:** Lassan járj és tovább érsz - oda. Mindenkinek ígérünk valamit és mégis elégedetlenkednek. Nem értjük.
- MSZP:** Mindenkinek minden jót. De nem kell elsietni. a dolgokat. Majd csak lesz valahogy. De ezt is még majd megvitatjuk.
- SZDSZ:** Mindennek két oldala van. Néha több is. Ez is igaz meg az is. Mondhatsz amit akarsz, úgy is mindegy.
- FIDESZ:** Mondhatnak akármit: Mindenre van előre eldöntött határozott és jól megfontolt válaszunk. NEM! Nálunk minden hibátlan és kitűnő volt. Most meg minden elhibázott.
- MDF:** Éljen a Fidesz de ne túlságosan. Új kalapdivatot követelünk.
- Zöldek:** Minden rossz ami van. Semmi új nem kell. Mindenki vissza fára, mert ott jó a levegő, van mozgás-lehetőség és a biokoszt.
- Turizmus:** Utazzon az egzotikus keletre. Kaland és tűzijáték mindennap.
- Csurka:** El Európából. Vissza az őshazába. A kumisz nem is komisz.
- Thürmer:** Mi vagyunk az irredenták. Nem, nem soha. Mindent vissza!
- Gyurcsány:** Esélyegyenlőséget a milliárdosoknak.
- Hegedűs:** A szeretet parancsára öleld kebledre. Jó szorosan, hogy ne kapjon levegőt. Majd csak megfullad. Akkor eleresztheted.
- Orbán:** Hajrá mindenki aki velünk van!
Mindenki hozzon valakit akinek ásója van árkot ásni.
Hajrá árokásó-körök!

(Tuni)Szilánkok

A sors úgy hozta, hogy szeptember végén egy hetet Tunéziában tölthettem a feleségemmel. Ott születtek ezek a szilánkok.

Tunézia államformája demokratikus köztársaság. A demokratikus jelző felesleges, ezer apró jelből lehet következtetni a demokrácia mértékére.

Minden középületen, kereskedésben, építkezésen, a bazároknak a jelenlegi elnök fényképe díszelgett. Ez nyilván semmi másnak, mint a nagyfokú szeretetnek a jele. Az utcán lévő rengeteg rendőr is csak a tunéziaiak biztonságát vigyázza a veszélyes turistákkal szemben. Hogy a legnagyobb nemzeti ünnepük a jelenlegi elnök hatalomra kerülésének napja? Hát... ez egy fiatal állam, rövid történelemmel, ami ünnep akad, azt meg kell becsülni. Hogy az elnöki palotát Karthago romjaira építtette a mostani elnök? Ez is csak a bátorságát bizonyítja, nem fél, hogy ezt is lerombolják.

Fő termékük az olívaolaj. A világ 4. legnagyobb exportőrei. Eszméletlen nagy olajligeteket lehetett látni. Nem láttunk viszont sem gázolajligeteket, sem benzinligeteket. Ezekből behozatalra szorulnak. Egy arab ország, amelyik üzemanyagot importál. Kész röhej.

Hiedelmekkel ellentétben Tunéziát nem a tunikák, nem is a tunok lakják (akik a punok utódai lennének), hanem elarabosodott berberék, akik viszont nem barbárok, hanem berberék, illetve mégis barbárok (mert arabul a berber barbárt jelent), de nem úgy, ahogy mi tudjuk.

Karthago egy romhalmaz. Aki a történelem folyamán arra járt, az mind meghallgatta Cato római szenátor javaslatát, és lerombolta Karthagót. Mindegy, miért ment oda, ha már ott járt, lerombolta. A rómaiak után a vandálok (akik viszont nem barbárok, de nem is berberék), a bizánciak, a törökök, a franciák. És ahogy az már lenni szokott, a legnagyobb pusztítást maguk a tunéziaiak végezték rajta. Elhordták építőanyagot.

A bazárban rengeteg műtevet láttunk. Itt ez nem a Mozdony Üzemeltetési TELEphely VEzető rövidítése, hanem plüssből készült, egy-, vagy kétpupú állatkákat jelent.

A bazárban alkudni kell. Én vásárolni sem nagyon akartam, mert ellenőrizhetetlen a minőség, meg amúgy sem szeretek vásárolni. Bezzeg a feleségem! Eddig úgy tudtam, hogy negyedrészen zsidó vér folyik az ereiben, de most az az érzésem támadt, hogy a többit elhallgatta. Ha nem tudta lealkudni a portékát a harmadára, otthagya az árust. Néha akkor is otthagya, miután lealkudta.

Én mindössze kétszer avatkoztam be az alkuba. Mind a kétszer a kereskedők oldalán. Szegényeken, biztosan eret kellett volna vágni, ha nem lépek közbe.

Tunéziában a tájékozódás nagyon könnyű. Időnként kétlábú, burnuszos iránytűk hajlonganak Mekka felé, amiből lehet tudni, hogy merre van Kelet. (Sőt, a műveltebbek a másik három égtájat is kikövetkeztethetik.)

Az igazi hithű iránytűk napjában ötször, először hajnali négykor jeleznek. Azért ilyen korán, mert ezt írja a Korán. Meg mert a gyaur turisták így könnyebben hazatalálnak a kocsmából, tudván, merre van Kelet.

A világ és ami mögötte van...

Béla ma siet haza. Nem nézelődik a Tescoban, hogy mi olcsóbb és gazdaságosabb már megint, nem hallgat bele a top 10-be, ami már fél éve eladatlanul toporog a slágerlisták és hallgatópultok élén és nem áll sorba a friss, a hamisíthatatlan tesco-feelinget csúcsra járató sajtos kifliért, ami köztudottan az igazi. Ezen az estén Béla nem ér rá megvárni az éjjeli grill csirke akciót és kutatgatni a kínai piacról áthozott, de a legújabb divatot tükröző – ejnye no, hát torzíthat az a tükör... – ruhák között, hogy a sok L-es méret között akad e egy XXL-es is, elvégre gulyáson felnőtt, reformkonyhán nem fogyó alakján új értelmet nyerjen a designer szakma.

Hétfő van, méghozzá A hét. A hét, ami persze teljesen ugyanolyan egyhangú, mint a B hét, de mégis csak A hét. Nevezhetné őket páros-páratlan hétnek is, de az iskolában, ahol történetár, ezt a sémát használják, hát így szokta meg. Pedig nem a megszokások embere, legalábbis magának minden reggel ezt próbálja beszugerálni borotválkozás közben a tükörbe nézve, különösen amikor iszonyatosan dühösnek és tehetetlennek érzi magát amiatt, hogy az újságos már megint nem hozta időben a Magyar Hírlapot. Márpedig a reggeli kávé Magyar Hírlap nélkül semmit sem ér, és ezt az újságosnak ugyanígy tudnia kéne, mint a pincérnek a Kis Bécsiben azt, hogy a leves az bableves, de természetesen csípős paprikával és sok kenyérral, mert mi más is lehetne egy jó leves.

Azért sietség ide vagy oda, egy kék-fehérbe öltöztetett görögösnek titulált barackkonzervet bedob a bevásárlókosár mélyére (mert ennek sosem tud ellenállni) és megvesz egy kisebb turista csomagot is (lapka sajt, tea vaj, sonka és zöldség-mix), elvégre megéhezhet az úton.

Béla ugyanis ma utazik. Minden A hét hétfőjén utazik, mert modern ember ő, aki kíváncsi mindenre, nyitott szemmel járkal a világban.

Tüntetőleg beáll egy olyan sorba, ahol már ketten állnak, és kihúzza magát, büszkén körülnéz, hogy észrevegyék, itt a harmadik vevő, új pénztárt kéne nyitni, azonban ez is csak a cég üres reklámfogása és politikusok választási ígéreteivel vetekvő kijelentése marad. Béla felé csak egy biztonsági őr indul meg, amitől ő össze is húzza magát rögtön, hisz a múltkor is látta, hogy meghurcolták azt a fiatal szőke lányt, aki visszautasította a neki udvarolni kezdő szépreményű secust. Meg aztán ma nem is ér rá, nem késheti le a nagy utazást.

Sorra kerül, fizet, persze kártyával, mert modern ember ő, több kártyája is van, igaz pénze csak egyen, az is kevés. Azért büszke rá, hogy be tudja osztani, hisz még utazásra is futja.

Hazafelé egyre jobba kedve, szemez a szemben ülő hölgygel, legalábbis egy pillanatra mindenképpen összetalálkozik a tekintetük, amikor az szemrehányóan ránéz, mert véletlenül hozzáér a tescos zacskója a bokájához (hát nem eldőlt a görög barack, nem bírja a magyar utakat...), és magában dúdolni kezdi a nagy utazást.

Végre otthon van és még van tíz perce indulásig. A konyhába rohan, gyorsan összedob két szendvicset és kinyitja a barackkonzervet, persze rögtön bele is kóstol (hát nem lecsöppent, most mehet a mosásba az abrosz...) és az egészet egy tálcára pakolja. A hűtő mélyén felfedez egy kis boralját, kitölti magának, nehogy kárba vesszen már. Úristen, már elment hét perc, néz az órájára, ami valódi Kirovszkij, az első másodperc mutató óra volt az életében és a mai napig ragaszkodik hozzá, bár nem tartja magát a megszokások rabjának, mint azt már megállapította magáról párszor.

Berohan a nappalijába, ami egyben a dolgozó szobája is, meg a vendégszoba, meg minden, ami egy kétszobás lakásban a nagyszoba lehet. Ez egy univerzális szoba, ellentétben a kisebbel, ami kisajátította magának a háló elnevezést és ezzel el is ért mindent, amit egyszerű szobaként akart. Igen, a nagy szoba sokoldalú helység és ezt Béla nagyon szereti benne.

A kedvenc fotelját a tv elé húzza, mellé a kis dohányzóasztalt és rá a kaját, a bort és a távirányítót. Leül, kényelmesen elhelyezkedik és bekapcsolja a média erejét és hatalmát közvetítő berendezését.

A TV2-re kapcsol és mert A hét van, na meg hétfő is, és mert Frei Tamás is ilyenkor utazik, hát Béla is azt teszi. Bejárja Freijel a sivatagokat, az amcsik metropoliszai közt bolyong és miközben Freiek a 300 dolláros full extrás napidíjú hotelban szedik össze magukat, Béla is bele-beleharap az önköltségi áron 120 Ft-os szendvicsebe, csak hogy el ne fáradjon a nagy kalandban.

Aztán vége és ő ott ül a megkopott foteljében, és azon gondolkodik, hogy talán megérdemelne egy kád fürdővizet a teste ennyi viszontagság után. Kimegy a fürdőbe, telengedi a kádat és beleül.

- Hát nem egy sós tenger... - gondolja Béla magában és a szappan után nyúl.

Ahogy ezt teszi, bevágja a könyökét a csapba. Elönti a fájdalom és eszébe jut Frei a 300 dolláros szállodaszobájával (ahol biztos oly nagy a kád, hogy elfér az ember könyöke), meg a kompániájával, akikkel ő is együtt utazik minden A hét hétfő este, azonban ő valahogy mégiscsak nincs ott. 300 dollár az egyhavi fizetése, jut a könyökét dörzsölve eszébe, és hirtelen becsapva és megalázva érzi magát, potyautasnak, outsidernek, szegénynek, és mérhetetlen undor fogja el.

- A kurva anyád Frei, kiált fel hangosan, ezzel mintegy kiadva a tehetetlen dühét és tovább fürdik. Fürdik a valóságban.

Budapest, 2003. november 4.

Dr. Horváth András

RUSOVSZKI SZILVIA:

A KIS CUKORBÉKA

Egyszer volt, hol nem volt, élt egyszer egy béka néni egy kicsi nádasban. Ez a béka néni nagyon szomorú volt, mert már tizenhét éve hogy élt nem tudott békafiúra találni. Kicsi volt a nádas, nem lakott abban senki, csak ő. De ha nincsen békafiú, akkor neki kell találnia. Gondolt egyet a békanéni:

- Bemegyek a közeli cukorfaluba, ott talán lesz egy nádas, amit az emberek csináltak - mondta és már indult is. A faluban valóban volt egy nádas. Bemegy a nádbuzogányok közé és mit lát! Hát egy kis cukorból készült békagyereket. A szeme fekete cukorból, a lábai és a feje pedig zöldcukorból. Jaj, de megőrül a béka néni! Fogja a cukorbékát és rohan haza vele.

- Hogyha nincsen békaférj, hát legyen békagyerek. Hazavitte a fiacskáját és otthon elnevezte cukorkának. Hét év múlva már beszélt rendesen a békagyerek. Űgyesen fogta a halakat és minden napra volt elég sülthal.

Egy szép nyári napon a kis béka kint játszott a tavileveleken. Ez még nem lett volna baj, hogyha nem ered el az eső. A békafiú nem vette észre, hogy esik az eső. Pár perc múlva már hiányzott a békácskának az összes lába, aztán az egész béka kezdett elolvadni. Amikor a béka néni kiment, akkor már hült helyét találta a békagyermeknek.

A béka néni nagyon elszomorodott. Még jobban, mint régen volt.

Ha a cukorbéka el nem olvadt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

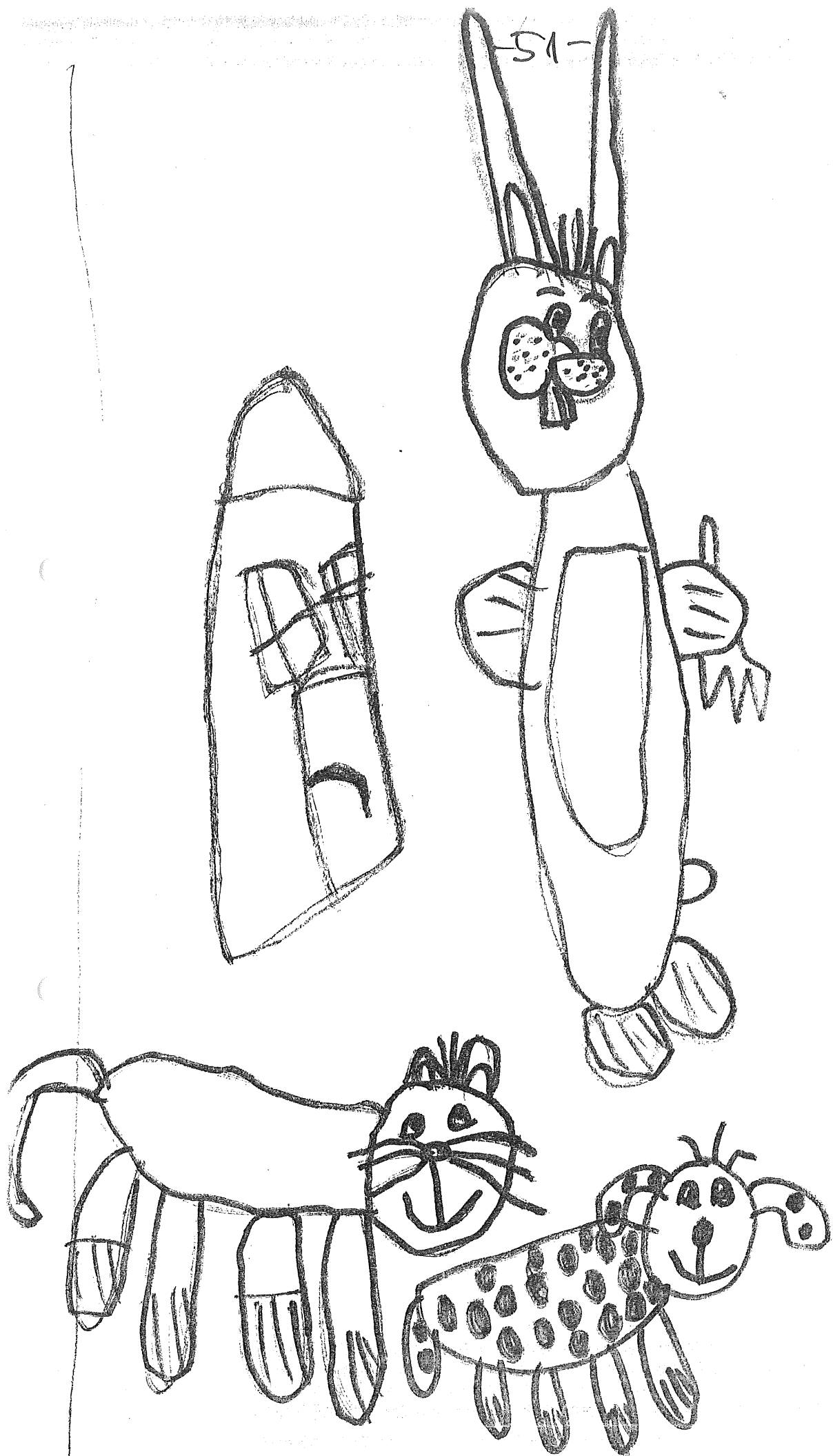
RUSOVSZKI SZILVIA rajza

Fent: RUSOVSZKI SZILVIA "Gyönyörű táj"
című rajza (A/4-esről kicsinyítve), lent:
RUSOVSZKI FANNY "Rókacsalád" című
rajza (eredeti: mindkettő színes). A rajzokat
Nagymamájuk (Gizi Mama) születésnapjára
készítették 2003 októberében.

ROKACSA LÁD

51-

RUSOVSKI FANNY raja (2003 jülv)

G O N D O L A T O K , A F O R I Z M Á K

Egyetemi hallgató...hallgató...nos, hát tényleg az, de nem túlzás, hogy a vizsgán is ennyire hallgat?! Meggondolom: még mindig jobb, mintha bolondságokat beszélne, - és átengedem.

Tűz és víz azért összeférhet egymással, ha mindegyik a maga helyén van. Gondoljunk a vízzel telt üstre és az alatta lángoló tűzrakásra.

Klasszikus írók életrajzában majdnem mindig megtalálható az életrajzíró hízelgése, szépítgetése, szolgálai hajlongása az elvárások előtt. Így van ez az iskolai tananyagban szereplő életrajzokkal is, melyek a diákoknak bizonyos mértékig hamis képet festenek az irodalom klasszikusairól, a művek mögött levő ember személyiségről.

Olvastam önéletrajzát, de ugyancsak fura tükör: nem őt mutatja, csak néhány kozmetikázott, kenceficékkel kezelt arcvonását.

Az igazi demokrácia az, amelyik csak a becsületes embereknek demokrácia, a bűnözőknek - a fehérkesztyűseknek is - diktatúra.

Tisztelem az embereket és, mint állatokat, a majmokat is. Ám nem tudom tisztelni azokat az embereket, akik majmot csinálnak magukból. Márpedig igazság, hogy a hamis ünneplések majomparádéin tengernyi az ilyen műmajom.

A legtöbb öntelt nem önmagától telt: valakik töltögették.

A tolvajt nem tisztellem, hanem megvetem - akármilyen magas polcra helyezik is, vagy küzdi fel magát két könyökével.

Az igazság nem attól igazság, hogy hány ember ordítja, hanem attól: valóban igaz. Ezt az egyszerű igazságot felejtik el legtöbben, legtöbbször.

Ahol sok a ragadós tenyér, ott ez is, az is eltűnik a közvagyonból.

Az még nem szabadság, ha abban hiszel amiben akarsz és az vezérelhet cselekedeteidben. Az a szabadság, amelyik lehetővé teszi hited megalapozását, a szükséges információkhoz való hozzájutást. Ahol ez utóbbi hiányzik, ott nincs szabadság, csak annak látszatát keltő manipuláció.

Jó dolog, ha hiszel önmagadban, de csak akkor, ha valóban ismered önmagad.

Gyakori, hogy ennek is, annak is van némi, külön-külön mit sem érő, sőt károsan ható igaza, de ha e két igazság-részt összetesszük, az még mindig igen távol van a teljes igazságtól!

H U M O R

Zolika, ne húzd a macska farkát.

- Nem én húzom, én csak fogom, ő húzza.

Szent ég! Mi történt a kezekkel?

- Megharapott egy kutya.
- És fertőtlenítetted?
- Nem tudtam, mert elfutott.

Boldog lennék, ha ma velem vacsoráznál, Mary. - Mondja a skót a menyasszonyának.

- Boldogan John.
- Oké. Akkor este nyolckor ott leszek nálad vacsorára.

Doktor úr, jöjjön gyorsan, munkát hoztam haza és amíg az iratokat böngészem, a gyerek lenyelte a töltőtollamat.

- Rendben van, rögtön indulok.
- És addig mit csináljak?
- Addig írjon ceruzával.

Sorozáson a katonaoorvos azt mondja az egyik fiatalnak: Alkalmas.

- De doktor úr, én rövidlátó vagyok.
- Nem baj, majd közelharcban fog részt venni.

Anyu, ez fiúmacska, vagy lánymacska? – Kérdezi a gyerek.

- Fiúmacska- felei az anya.
- Ezt miből tudod?
- Hát nem látod, hogy bajusza van?

Már másfél éve van jogosítványod, de még nem láttalak vezetni.

- Tudod olyan nehezen tudtam megszerezni és nem akarom, hogy egy rendőr elvegye.

Hogy néz ki az új pénztárosnőd, görbe orra van és óriási fülei.

- Ez óvatosság. Ha eltűnik a pénzzel, jobban megtalálja a rendőrség.

Miért vagy ma olyan levert?

- A feleségem eltört egy korsót.
- Na mondd már, majd vesztek egy másikat.
- Igen, de a fejemen törte el.

H U M O R

Pincér! – mondja a vendég – Hozza nekem azt amit az ablaknál ülő vendég eszik.

Egy idő múlva megérkezik a pincér lihegve.

- Elnézést a késért, de az illető nem akart odaadni.

A nyaralótelepen reggel átszól a szomszédnak az új nyaraló tulajdonosa: Idehallgasson szomszéd, a maga kutyája egész éjjel rohangál és ugat.

- Ó ne tessék ebből gondot csinálni, nappal a kutya kialussza magát.

Jancsika első napját tölti az iskolában. Otthon megkérdik tőle: Hogyan tetszett az iskola?

- Hát tetszett, tetszett, de az embernek elmegy az egész délelőttje.

A férj lekési a repülőjáratot és csak másnap tud elutazni. Hazamegy és vacsora közben megszólal a telefon. Felpattan és felveszi. Amikor visszajön, a feleség izgatottan megkérdi ki volt.

- Valami hülye környezetvédő. Azt kérdezte, tiszta-e a levegő.

Látod, nálunk mindig az enyém az utolsó szó – dicsekszik az egyik férj a másíknak.

- Ne mondd! Hogyan csinálod?

- Egyszerű. Mindenre azt felelem – ahogy akarod drágám.

Az egyik barátnő feláll a fürdőszobai mérlegre és gondterhelten nézi A számlapot.

- Mi a baj - kérdezi a másik Túl nagy a súlyod?

- Á nem. A súlyommal semmi probléma, de a táblázat szerint két méter húsz centinek kéne lennem.

Egy kislány áll a mozi pénztáránál. – Kérek egy jegyet a mostani előadásra.

- De hát az előbb váltottál már jegyet.

- Igen de egy néni az ajtóban összetépte.

A nőgyógyász professzor összetalálkozik az egyik páciensével a Váci utcában, aki sorolni kezdi a panaszait és tanácsot kér.

- Rendben van – mondja a professzor, legyen szíves vetközzön le.

Nyáron a Balaton mellett a vendég szobát akar kivenni.

A szobával meg van elégedve, de a kerti WC-t messzinek találja.

- Nincsen az messze – mondja a tulajdonos . csak időben kell elindulni.